

ÁZ ANTROPOZÓFUS GYÓGYÁSZAT RENDSZERE



Kiadó szervezet:

International Federation of Anthroposophic Medical Association (IVAA)
Rue du Trône 194
1050 Brüsszel Belgium
www.ivaa.info

a következő szervezetek segítségével:

European Federation of Patients' Associations for Anthroposophic Medicine (EFPAM)
13 Rue Gassendi
F-75614 Párizs, Franciaország
www.efpam.eu

International Association of Anthroposophic Pharmacists (IAAP)
Goetheanum Medical Section
4143 Dornach, Svájc
www.iaap.org.uk

Magyar fordítás:
Szőke Janka
Szőke Rebeka

A magyar fordításért felelős:
Dr. Szőke Henrik
www.drsokehenrik.hu

A magyar kiadásért felelős:
Antromedicart Egyesület
www.antromedicart.hu

A magyar fordítást szponzorálta:
Sipos Ildikó Annamária

Ez a kiadvány az antropozófus orvosok, betegszervezetek, gyógyszerészek, a Goetheanum orvosi részlege nemzetközi koordinációs szerveztének (IKAM) közös kezdeményezése.

Célja:

- Áttekintést ad az antropozófus orvoslás alkalmazásáról a megelőzésben, diagnosztikában és betegségek kezelésében.
- Összefoglalja a terápiás módszereket tárházát.
- Bemutatja a antropozófus gyógyszerészet hátterét.
- Bepillantást ad az szektor európai szabályozási rendszerébe.
- Informál a kutatásról, az antropozófus gyógyítás biztonságosságáról és hatékonyságáról.

Összefoglalás:

Az antropozófus orvoslás kiegészíti a hagyományos orvoslást egy antropozófus* felfogással az emberi lényről. Egy hagyományos diagnózissal kezdődik, de annak értékelése magába foglalja az ember kiegyensúlyozatlanságát a testi, lelki és spirituális dimenzióban is. Egy holisztikus megközelítést foglal magában az egészségről és speciális terápiákat ajánl az antropozófus gyógyászat elvei alapján. Mind a hagyományos mind az antropozófus gyógyszereket használja. A kezelés megközelítése, a gyógyszerek és egyéb terápiák használata és kiválasztása nagyon egyéni, egy "fejlődési folyamat"-ot igyekeznek létrehozni a beteg számára, megerősítve a páciens természetes öngyógyító képességét.

Az antropozófus orvoslást 1920-ban alapította Rudolf Steiner Ita Wegman orvosnővel és az európai társadalomban mára igen elfogadottá vált. Több mint húsz EU-tagállamban alkalmazzák mind az ambuláns mind a klinikai ellátásban és nagyfokú elégedettséggel szolgál a betegek körében.

A kutatások azt mutatják, hogy az antropozófus gyógyászat megközelítése biztonságos, hatékony és ahhoz vezet, hogy minimális az antibiotikumok használata. Az egészségügyi biztosítók minimális gyógyszerköltségeket regisztrálnak. Az antropozófus orvoslás, mint egy egységes kiegészítő rendszer, bizonyítottan biztonságos és hatékony, így jelentős hozzáadott értékkel járul hozzá az európai egészségügyi rendszerekhez.

Az antropozófus gyógyászati termékek az antropozófus elveknek és folyamatoknak megfelelően kerülnek előállításra, amelyek az emberi lény, a természeti szubsztanciák és a gyógyszerészeti folyamatok közötti összefüggést tükrözik. Az antropozófus gyógyászaton belüli alkalmazásuk ezen ismeretekre alapozódnak. Az antropozófus alapelvek szerint olyan aktív anyagok lehetnek a gyógyászati termékek kiindulóanyagai, melyeket természetbeli formájukban változatlanul hagynak, vagy olyanok, melyek egy antropozófus gyógyszerészeti folyamaton mentek keresztül, beleértve a kompozíciós készítményeket.

Az antropozófus készítmények tartalmazhatnak egy vagy akár több aktív anyagot is. Alapvetően minden alkalmazható formában alkalmazhatók: külsőleg, belsőleg és parenterálisan.

* Az antropozófiát az Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language úgy definiálja, hogy „Rudolf Steiner (1861 - 1925) tanításain alapuló filozófia, amely azt tartja, hogy az önfegyelem előírt gyakorlásával elérhető a szellemi világ tudatos megtapasztalása.” Lásd a szöveget.

Az antropozófus gyógyászati termékek olyan módon készülnek, melyek megfelelnek a European Pharmacopoeia-ban leírt homeopátiás előállítási eljárásoknak, vagy ennek hiányában valamely hivatalos pharmacopoeia-nak. Ám készülhetnek speciális antropozófus eljárással is. Mindegyik a Good Manufacturing Practice (GMP) szabványai alapján kerül gyártásra, minőségüket pedig a hivatalos pharmacopoe kritériumai és paramétereit alapján ellenőrzik.

Annak ellenére, hogy az antropozófus gyógyászati termékek helyzetét Svájcban és Németországban a nemzeti egészségügyi rendszer közvetlenül szabályozza, az EU szabályozási keretei között még csak azok szerepelnek, melyek a homeopátiás pharmacopoea szerint készülnek. Ez Európa szerte számos nehézséget vet fel a termékek regisztrációját illetően.

Az antropozófus orvoslás akkor fog tudni tovább kibontakozni, ha az Úniós szabályozási keretek a gyógyászati termékekkel kapcsolatban

- ha önálló egységként ismerik el az antropozófus gyógyászati termékeket
- előírják a különböző készítmények engedélyezésének vagy nyilvántartásának megfelelő eljárásait
- megfelelően regisztrálják ezen készítmények specifikus gyártási módszereit
- elfogadják az eddigi hosszú távú biztonságos alkalmazás dokumentációját (long-established safety record)
- figyelembe veszik a korlátozott gazdasági erőforrásokat, melyeket ezek az alacsony profittal bíró termékek lehetővé tesznek.



Althaea

Tartalomjegyzék

1. AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS FOGALMA	7
1.1 Az integratív orvoslás	7
1.2 A diagnosztikai folyamat	8
1.2.1 A kezelés	9
1.3 Betegségmegelőzés és életmód	10
1.3.1 Táplálkozás	10
1.3.2 A dohányzás és a kábítószer	10
1.3.3 Testmozgás	10
1.3.4 Oktatás	10
1.3.5 Antibiotikumok és gyógyszerek	10
1.3.6 Pszichológiai rendellenességek megelőzése	11
1.3.7 Hatékonyság	11
1.4 Kutatás	12
1.4.1 Biztonság	12
1.4.2 Hozzáadott érték	13
2. TERÁPIÁS MÓDSZEREK AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁSBAN	14
2.1 Az antropozófus orvoslás mint integratív orvoslás	14
2.1.1 Gyógyszerek	15
2.1.2 A terápia életrajzi megközelítése	15
2.1.3 Az ápolás mint a terápia része	16
2.1.4 Antropozófus fizioterápia és ritmikus masszázsterápia	16
2.1.5 Euritmia terápia	17
2.1.6 Antropozófus művészetterápia	18
2.1.7 Antropozófus pszichoterápia	19
3. ANTROPOZÓFUS GYÓGYSZERÉSZET	20
3.1 Általános szempontok	20
3.2 Az antropozófus gyógyászati termékek jellemzői	20
3.3 Előállítás és minőség-ellenőrzés	21
4. AZ ANTROPOZÓFUS GYÓGYÁSZAT EMBERKÉPE	22
4.1 Az emberi lény holisztikus megközelítése	22
4.2 Az emberi testet irányító rendszerek	23
4.2.1 Négy hajtóerő	23
4.2.2 Hármas tagozódás a szervrendszerekben	24

5 AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS A GYAKORLATBAN	27
5.1 Története	27
5.2 Elérhetősége	27
5.3 Képzés és minőség-biztosítás	27
6. AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS PÁCIENSEI	29
7. AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS JOGI KERETEI	30
7.1 Európai Unió szabályozási keretek	30
7.2 Elfogadható szabályozási keretrendszer – az ESCAMP tevékenysége	31
7.3 Nemzeti szabályozási példák	32
7.3.1 Svájc	32
7.3.2 Németország	32
7.3.3 Magyarország	32
8. SZÓSZEDET	33
TOVÁBBI INFORMÁCIÓK	36
9. 1. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS KÜLÖNLEGES TERÁPIÁI	36
9.1 Antropozófus művészetterápia	36
9.1.1 Rajz- és festésterápia	36
9.1.2 Zeneterápia	36
9.1.3 Plasztikus alkotás	36
9.1.4 Beszédképzés terápia	36
9.2 Euritmia terápia	37
9.3 Antropozófus fizioterápia és ritmikus masszázst terápia	38
10. 2. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS GYÓGYSZERÉSZET	40
10.1 Az antropozófus készítmények általános monográfiája a Swiss Pharmacopoeiában (Ph. Helv.)	41
10.2 Antropozófus gyógyszerek fennálló jogi meghatározásai	43
11. 3. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS BETEGSZERVEZETEI	44
12. 4. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS EURÓPAI ERNYŐSZERVEZETEI	45
13. 5. MELLÉKLET: KUTATÁSA AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS TERÉN	46

1. AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS FOGALMA

1.1 Az integratív orvoslás

Az antropozófus¹ orvoslás integrálja a hagyományos orvoslásba az emberi lény antropozófus szemléletét. Az antropozófus orvoslás megközelítésének fő szempontjai az egészség támogatásához, betegségek megelőzéséhez és kezeléséhez a következők:

- Integratív orvoslásként kiegészíti a hagyományos orvoslás bizonyítékokon alapuló tényeit és módszereit a diagnosztika és kezelés terén egy holisztikus megközelítéssel;
- Az egészség és az úgynevezett szalutogenezis² holisztikus megközelítésén alapul, mely oktatás, életmódprogramok és a self-management fejlesztése által hatékony stratégiákhoz vezet a betegségmegelőzésben és a betegségekkel való kooperálásban;
- A kóros állapotokat egy hosszabb folyamat betetőzésének tekinti; a kóros állapothoz vezető folyamat elemzése rendkívül fontos az egyes betegek sajátos helyzetének megértéséhez az érintett életútjának, a részletes diagnózis és terápia kialakításának szempontjából;
- Egyaránt figyelembe veszi a páciens betegségének lefolyását, és a beteg természetes valamint szociális környezetét;
- Az egyedi beteg egyensúlyvesztésének figyelembe vételénél az élettani mellett ez magában foglal egy pszichológiai és spirituális dimenziót³; a terápiás megközelítést inkább egy folyamatnak tekinti, nem pedig egy beteg állapotból egészséges állapotba történő átkapcsolásnak; ez a kezelési forma a folyamathoz kapcsolódó megközelítést eredményez;
- Az átfogó és egyedi vizsgálat messzemenően személyre szabott kezeléshez vezet; mely illeszkedik az antropozófus és hagyományos gyógyszerek illetve terápiák egyéni használatához;
- Minden kezelés célja az, hogy ösztönözze a beteg öngyógyító képességét, azaz az úgynevezett szalutogenezis alapelvét;

1. Antropozófia: az antropozófiát az Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language úgy definiálja, hogy "Rudolf Steiner (1861 - 1925) tanításain alapuló filozófia, amely azt tartja, hogy az önfegyelem előírt gyakorlásával elérhető a szellemi világ tudatos megtapasztalása." Lásd a szöveget.

2. Szalutogenezis: elve azokra a tényezőkre koncentrálni, melyek az ember egészségét és jóllétét támogatják, azokkal szemben, melyek a betegségeket okozzák. A részleteket lásd „Aaron Antonowsky: Az egészség misztériumának felfedése. Hogyan kezelik az emberek a stresszt és maradnak egészségesek. Ann Arbor 1987". Lásd a szöveget.

3. Az antropozófus felfogás a spirituális dimenzióról az, hogy minden emberi egyén egy halhatatlan lény. Ez az egyén betegségben és egészségben egy életen át tartó fejlődésen megy keresztül.

- A hangsúly az optimális multi-diszciplináris megközelítésen van, mely hozzáilleszti az antropozófus gyógyászati termékeket és különböző antropozófus terápiákat a beteg tényleges helyzetéhez;
- A gyógyulási folyamatban a saját felelősségen, a páciens választásain és az aktív részvételen van a hangsúly; a beteg autonómiája az antropozófus orvoslás központi elemét képezi;
- Az antropozófus orvoslást alkalmazó orvosok kétféle képzésben részesülnek; a graduális szakorvosi képzést követi a diplomával záruló további három éves antropozófus orvosi képzés;
- Az antropozófus orvoslás terápiás koncepcióját multidiszciplináris terápiás intézményekben valamint klinikákon valósul meg; az antropozófus orvosok az általános orvoslásban vagy bármely specializált szakorvosi területen gyakorolják hivatásukat;
- Antropozófus orvoslás olyan egészségügyi rendszer, amely fenntartható és költséghatékony megoldásokat kínál a közegészségügynek⁴.



1.2 A diagnosztikai folyamat

Az egyedi betegek holisztikus kezelésének érdekében az antropozófus orvoslásban a diagnózis folyamata integrálja a speciális antropozófus diagnózis eszközeit, módjait és a hagyományos orvosi diagnózist. Különös figyelmet szentel a szalutogenezis szempontjainak, a beteg élettani és spirituális dimenziójának és ezek kölcsönhatásának fizikai testével (lásd a 4. fejezetet).

4. Lásd a National Health Service adatait az általános orvosi gyakorlatban Stroudban, Angliában és <http://members.ziggo.nl/peterkooreman/gpcs.pdf>

1.2.1 A kezelés

Az antropozófus és hagyományos orvoslás paraméterei adják a multimodális terápiás megközelítés alapját. Az antropozófus orvoslás, mint integratív orvoslás, mind a hagyományos mind az antropozófus orvosi beavatkozásokra egyaránt hangsúlyt fektet. Az antropozófus megközelítés a következő tulajdonságokkal rendelkezik:

- Egyéni antropozófus gyógyszerelés antropozófus gyógyászati termékekkel, melyek összetétele és elkészítése megfelel a gyógyszergyártás standardjainak. Az antropozófus gyógyszerek 25%-a injekció. Ezeket súlyos akut helyzetekben használják, valamint kórházi körülmények között.
- Az antropozófus gyógyászat külső beavatkozásai közé tartoznak a borogatások, hidroterápiák, lemosások, gyógyfürdők (teljes testfürdők és lábfürdők), ritmikus masszázs terápia (olajjal vagy kenőccsel), inhalálás speciális antropozófus orvosi készítményekkel.
- Ápolás, gyógytorna és a ritmikus masszázsterápia, diétetika, euritmia terápia (lásd 1. és 2. melléklet), a művészetterápiák (zene, rajz, festészet, szobrászat, beszédképzés) (lásd a 1. és 2. melléklet), a pszichoterápia és a további antropozófus terápiák, életvezetési módszerek⁵.
- Akut vagy krónikus megbetegedéseknél adott helyzetben a hagyományos orvosi beavatkozások diagnosztikai és terápiás eljárásai is alkalmazásra kerülnek, például súlyos körülmények között intenzív ellátás, sebészet, endoszkópos vizsgálat, érkatéterezés stb.
- A multidiszciplináris egészségügyi intézmények specializált terapeutái ötleteikkel, tanácsaikkal és kiegészítő antropozófus terápiás eszközeikkel hozzájárulhatnak a legmegfelelőbb kezelés kiválasztásához; a kezelés a beteggel való egyeztetés után közös megegyezésen, azaz informált egyetértésen alapul.



Filderclinic Filderstadt, Németország

5. Minden egészségügyi szakma képviselője számára lehetséges valamely antropozófus képzés általi továbbtanulás

1.3 Betegségmegelőzés és életmód

A holisztikus antropozófus gyógyászat két fogalmon alapul, az egészség és betegség fogalmán. Az egészséget az élettani, lelki és szellemi tevékenységek integrálási folyamatának tekintjük, amit nagyban befolyásol az oktatás, életmód és self-management.

Az antropozófus orvoslás inkább arra fókuszál, hogyan maradjunk egészségesek, mintsem arra, hogy miért betegszünk meg. Egészségünkkel és jóllétünkkel kapcsolatban az orvosok és terapeuták meghagyják a felelősséget a betegeknek. Az antropozófus orvoslás elősegíti az ember egyéni fejlődési folyamatát. Az önállóság fejlesztését – élettani, pszichológiai és spirituális szinten – tekinti kulcsfontosságúnak, hogy az ember egészséges és erős személylé váljon.

1.3.1 Táplálkozás

A jó minőségű táplálék általános fogyasztása mellett életvezetési programok ösztönzik az ökológiai (biodinamikus⁶) élelmiszerek előállítását.

1.3.2 Dohányzás és drogok

Az antropozófus orvoslás ellenzi a dohányzást és túlzott alkoholfogyasztást, továbbá helyteleníti a kábítószeres használatát. Az antropozófiában számos hatékony drog-rehabilitációs program ismert.

1.3.3 Lelki gyakorlatok

Az általános pszichológiai eljárások mellett, az antropozófus gyógyászat kifejlesztett egy speciális mozgásterápiát, mely egyesíti a fizikai testi mozgásokat és a belső lelki és mentális gyógyító erőket: az euritmia terápiát.

1.3.4 Oktatás

Az antropozófus óvodákban és Waldorf iskolákban segítik a „belső óra”, azaz az emberi test természetes belső ritmusainak kialakulását. Arra ösztönzik a gyerekeket, hogy saját kreativitásukat fejlesszék, mielőtt kiteszik őket a multimédia hatásainak. A technikai eszközöket, TV-t és számítógépes játékokat, óvatosan vezetik be kornak megfelelő mértékben és módon.

1.3.5 Antibiotikumok és egyéb gyógyszerek

Az antropozófus gyógyászat arra törekszik, hogy amikor csak lehetséges, a beteg saját öngyógyító képességét növelje, gyógyszereket csak szükséges és megfelelő esetben alkalmazzon.

Az antibiotikumok használatával kapcsolatban már a szakmai standardok megváltozása előtt is visszafogott volt, különösen gyerekkorban.

A legújabb evidenciák alátámasztják azt az ismeretet, hogy a lázzal járó gyermekkori betegségek újraszervezik az immunrendszert⁸. Az antropozófus gyógyászatban ilyen beavatkozásokat csak akkor alkalmazzuk, ha az öngyógyító folyamatok túl gyengék. Amikor csak lehetséges nem nyomják el a lázat, hanem antropozófus gyógyszerekkel és borogatásokkal segítik a lázas állapot lefolyását. A kutatások azt mutatják, hogy az antropozófus gyógyszerek alkalmazása mellett, csak nagyon ritkán van szükség antibiotikumokra⁹.

6. Ld. www.demeter.net

7. Sieben Zwerge Németországban: www.siebenzwerge.info
Arta Hollandiában: www.lievegoedzorggroep.nl/index.php/ArtaVerslavingszorg

8. MJ Kluger, *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1998 Sep 29; 856: 224–33, Role of fever in disease, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1749-6632.1998.tb08329.x/abstract>
Richard Beasley, *the Lancet* Vol 372 September 20, 2008, Association between paracetamol use in infancy and childhood, and risk of asthma, rhinoconjunctivitis and eczema in children aged 6–7 years
Prof. Dr. A. Lohse, Dr. S. Schmiedel, *Hamburger Ärzteblatt* 12. 2009, Fieber senken, möglichst nicht!

9. IIPCOS study: <http://www.ifaemm.de/>

1.3.6 Pszichológiai rendellenességek megelőzése

A self-management növeli az öngyógyulás folyamatát. Ez az ember azon képességében tükröződik, hogy egész életén át tanulni képes, és abban, hogy saját életútjának alakítására vágyik. A jövőbe és a fejlődésbe vetett hit megszűnése az identitás elvesztéséhez vezet. Ennek megelőzéséhez az antropozófus gyógyászat stratégiákat és vezérfonalakat kínál a pszichológiai nehézségek kezelésére és a belső erők fokozására. Ez fontos a depresszió, agresszió és félelem megelőzésében.

1.3.7 Hatékonyság

Az antropozófus orvoslást 1920-óta gyakorolják, a klinikai gyakorlatban és általában véve is megbízhatóan követhető a dokumentáltsága. Az antropozófus gyógyászati készítmények és antropozófus terápiás rendszerek mindig is kutatóközpontúak voltak. Sok tanulmány bizonyítja és elemzi hasznosságát és hatékonyságát. (Lásd az 5. mellékletet)

1.4 Kutatás

Az antropozófus gyógyászat már első bevezetése óta egy kutatás alapú gyógyászati rendszer volt. Mind a leíró jellegű, mind a klinikai kutatások az evidencia alappilléreit jelentik. Mint minden orvoslás esetében, a kutatások módszertana idővel itt is változott: az anekdotális esetleírásoktól, egyszerűen felépített visszatekintő dokumentációtól és kis csoportos/kohort tanulmányoktól fejlődött tovább a legkifinomultabb prospektív kontrollált tanulmányig, beleértve az RCT-designnt. Ma az antropozófus gyógyászat a tanulmányi designok teljes spektrumát használja.

Az antropozófus orvoslás egy koherens és folyamatosan fejlődő tudományos gyógyászati rendszer, modern tanulmányi designokat alkalmaz nem csak azért, hogy összegyűjtse és feldolgozza az összegyűjtött empirikus adatokat, hanem hogy bizonyítsa az új terápiás koncepciók hatékonyságát a klinikai gyakorlatban. A cognition-based medicine (CBM = megismerés alapú orvoslás)¹⁰ egy olyan tudományos módszer, mely az antropozófus orvoslásban került kifejlesztésre és a terápiás eljárások hatékonyságának kiértékelésére alkalmas az egyedi esetek vizsgálatára vonatkozóan.

Jelenleg is számos kutatás¹¹ és kooperációs projekt zajlik kutatóintézetek és egyetemek között a tagállamokban, melyek módszertani alapkutatásokkal, illetve empirikus és megfigyelési tanulmányokkal foglalkoznak az antropozófus orvoslás terén¹². Ausztriában, Németországban, Franciaországban, Hollandiában, Olaszországban, Lettországon, Spanyolországban, Svájcban és Magyarországon is oktatják egyetemeken.¹³

Nagyszámú tanulmány vizsgálta és erősítette meg az antropozófus gyógyászati termékek és terápiák hatékonyságát. Az antropozófus orvoslás aktuális irodalmi áttekintése megtalálható a www.ifaemm.de honlapon is.¹⁴⁻¹⁷

1.4.1 Biztonság

Az antropozófus gyógyászati kezelések, antropozófus gyógyszerek és antropozófus gyógyászati készítmények biztonságát kutatási tanulmányok bizonyítják, amik igazolják, hogy alapvetően mellékhatásoktól mentes. Nemkívánatos hatásokat a gyártók dokumentálják az EMA elvárásai szerint.

Minden antropozófus gyógyászati készítménya Good Manufacture Practice (GMP) ellenőrzésével készül. A „best practice” érdekében egy innovatív, elektronikus gyógyszer mellékhatásokat figyelő rendszert vezettek be a gyakorló orvosok között. (Lásd az 5. mellékletet)

10. Kiene H, von Schön-Angerer T: Single-Case Causality Assessment as a Basis for Clinical Judgment. *Alternative Therapies* 1998;4:41–47

11. Research Centres: Further information at <http://www.ivaa.info>; Gerhard Kienle Lehrstuhl für Medizintheorie, Integrative und Anthroposophische Medizin Universität Witten/Herdecke, DE GmbH; Universität Bern, CH, Kollegiale Instanz für Komplementärmedizin (KIKOM); Institute for Applied Epistemology and Medical Methodology (IFAEMM e.V.), Freiburg DE; Forschungsinstitut Havelhöhe, Berlin, DE; Forschungsinstitut Hiscia Verein für Krebsforschung, Arlesheim, CH; Institut für klinische Forschung (IKF), Berlin, DE; Louis Bolk Instituut (Department of Healthcare & Nutrition), Driebergen, NL

12. A részleteket ld. a <http://www.ivaa.info> és a kutatóintézetek honlapjain (ld. 11. megjegyzés).

13. További információkért ld.: <http://www.ivaa.info>

14. Hamre HJ, Kiene H, Kienle GS. Clinical research in anthroposophic medicine. *Altern Ther Health Med* 2009; 15(6):52-5. http://www.ifaemm.de/Abstract/PDFs/HH09_6.pdf

15. Kienle GS, Glockmann A, Schink M and Kiene H. *Viscum album L. extracts in breast and gynaecological cancers: a systematic review of clinical and preclinical research. Journal of Experimental & Clinical Cancer Research* 2009; 28:79

16. Gunver Kienle MD, Helmut Kiene MD, Hans Ulrich Albonico, MD. *Anthroposophic Medicine Effectiveness, Utility, Costs Safety*, 2006 by Schattauer Verlag, Stuttgart – New York

17. További információkért ld.: <http://www.ivaa.info> és a kutatóintézetek honlapjain (ld. 11. megjegyzés).

1.4.2 Hozzáadott érték

A jövőbeli részletes költség-hatékonyság-analízisek meg fogják vizsgálni az antropozófus gyógyászati koncepció és a konvencionális gyógyászat különbségeit az ambuláns ellátásban, kórházakban, rehabilitációs intézményekben és a betegállományban töltött napok gazdasági hatása szempontjából. Számos tanulmány kimutatta az összefüggést a kezelések idejének csökkenése és a költségek csökkenése között.¹⁸

Ez különösen az idült betegségek kezelése szempontjából fontos. Egészségügyi biztosítók adatai minimális gyógyszerfogyasztási költségeket jeleznek.¹⁹

18. AMOS: The study established that total costs in the first year did not differ significantly from costs in the pre-study year, when the patients were new to anthroposophic medicine therapy; in the second year, the costs were reduced by 13 %. Other, less detailed evaluations also indicate similar or lower costs in anthroposophic therapy settings compared to conventional settings.

19. Ld. a 4. megjegyzést: <http://members.ziggo.nl/peterkooreman/gpcs.pdf>

2.TERÁPIÁS MÓDSZEREK AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁSBAN

2.1 Az antropozófus orvoslás, mint integratív orvoslás

Az antropozófus orvoslásban a multi-diszciplináris megközelítés egyesíti a hagyományos beavatkozásokat néhány homeopátiás és fitoterápiás gyógyszerrel, antropozófus gyógyászati készítménnyel, illetve számos speciális terápiás eljárással. Ezek a módszerek minden egészségügyi intézményben és helyzetben alkalmazhatók, beleértve a sürgősségi és intenzív-osztályos ellátást, ahogy az idült betegségek kezelését is.

Az antropozófus gyógyászat terápiás eszközeinek része a gyógyszeres ellátás, az úgynevezett életút- feldolgozás, ápolás, fizioterápia, ritmikus masszázsterápia, euritmia terápia, művészeti terápiák és pszichoterápia.



2.1.1 Gyógyszerek

Az antropozófus orvosok antropozófus gyógyászati termékeket, homeopátiás gyógyszereket, gyógynövényes és szükség esetén hagyományos gyógyászati termékeket alkalmaznak. Az antropozófus gyógyászati termékeket belsőleg, injekciókkal és külsőleg alkalmazzák. Ezeket az ásványi anyagok, a növények, a természetben élő állatok és az ember kölcsönös, bonyolult kapcsolatait figyelembe véve gondolják ki, találják fel és állítják elő.

Az antropozófus gyógyászati termékek széles választékát részben az anyagok fizikai tulajdonságai határozzák meg, miszeint a hagyományos gyógyászat, a fitoterápia és a homeopátia szempontjai kerülnek figyelembe vételre. A legtöbb antropozófus gyógyászati terméket azonban az jellemzi, hogy az előállítás folyamata során specifikus antropozófus és jellegzetes homeopátiás gyógyszerészeti eljárásokat alkalmaznak.

Előállításuk a gyógyszerészeti standardok szerint történik (lásd 3. fejezetet).



2.1.2 A terápia életrajzi megközelítése

Az antropozófus gyógyászatban a páciensek számára az életútnak terápiai szempontból 3 fontos dimenziója van.

Első szinten: az ember életútjának különböző szakaszaiban általában különböző diszharmóniákra és betegségekre hajlamos. A bárányhímlő gyermekkorban, a gyomorfekély felnőttkorban vagy a stroke idősebb korban jellemző. Másodsorban gyermekkorban, felnőttkorban és időskorban az ember spirituális fejlődése szintén áthalad bizonyos periódusokon. Harmadsorban a betegségek leküzdésének módja is eltérő az élet különböző szakaszaiban: a gyerekek gyorsan lezajló, lázzal járó betegségekre, míg a felnőttek lassabban lezajló, vagy idült betegségekre hajlamosak. Ezek a különbségek a kezelésben megkülönböztetést igényelnek.

Ezen felül minden ember különbözik személyes életútjában, mellyel kifejezésre juttatja egyedi mivoltát. Az antropozófus gyógyászat egy kifinomult keretet biztosít a diszharmóniák és betegségek testi, lelki és spirituális szintű megéléséhez. Az orvos és a terapeuták mindezeket szem előtt tartják a kezelés megválasztásánál. A biográfia feldolgozása orvos, pszichoterapeuta

vagy jól képzett életmód tanácsadó kíséretében segíti a beteget abban, hogy rátekintszen élete fejlődésére. Arra, hogy hol áll jelenlegi panaszával, betegségével hogyan akar bánni, együtt élni sajátos helyzetével.

2.1.3 Az ápolás mint a terápia része

Az ápolás kiemelkedően fontos az antropozófus gyógyászatban, egyfajta tudatos „gyógyító odaadást” képviselve. A figyelem és kapcsolódás nemcsak spontán hozzáadott értékek a pácienshez való kapcsolódásban, hanem módszertanilag tudatosan alkalmazott részei a kezelési folyamatnak. A páciensek megfigyelésében, kísérésében és kezelésében az autonómia újrateremtése fontos cél.

Az antropozófus ápolás a kezelés fogalmának kibővített formáját képviseli. Ez azt jelenti, hogy a kezelés nemcsak tisztálkodást, melegítést vagy a páciens mozgását foglalja magába, hanem egyfajta mentális és emociánális támogatást is. Az antropozófus ápolás igyekszik tiszteletben tartani a páciens emberi mivoltát a kezelés minden mozzanatában és figyelmes ápolást biztosítani a betegség kezelésében és a probléma megoldásában. Közismert, hogy ez különösen változások idején, és olyan életeseményekkor fontos, mint a születés/szülés, súlyos betegségek és a haldoklás.

Az antropozófus ápolást az összes antropozófus klinikán és kórházban, illetve idősek otthonában, otthoni ápolásban, szociális ellátásban, gyógypedagógiai intézményekben és az egészségügyi alapellátásban egyaránt alkalmazzák.

2.1.4 Antropozófus fizioterápia és ritmikus masszázsterápia

A hagyományos mozgásos gyakorlaton felül az antropozófus fizioterapeuták egy speciális masszázsfórmát is alkalmaznak, amit ritmikus masszázsterápiának nevezünk. (Lásd az 1. mellékletet)

A ritmikus masszázsterápia célja, hogy befolyásolja az emberi szervezet folyadékainak áramlását és serkentsen a test öngyógyító képességét. Hozzájárul a páciens testkontrolljának fokozásához, mivel a részleges egyensúlyvesztés a stresszből és/vagy betegségből eredhet. Ezért a test saját harmóniájának és gyógyulási képességének támogatása a cél.

Kifejlesztett hidroterápiás eljárások kiegészítik a masszázsterápia ezen formáját. Több új tanulmány is alátámasztja a ritmikus masszázsterápia alkalmazásának hatékonyságát²¹.



Ritmikus masszázsterápia

21. Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Rhythmical massage therapy in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *J Altern Complement Med* 2007; 13 (6):635 – 42. Therkeson T, Sherwood P: Patient's experience of the external therapeutic application of ginger by anthroposophically trained nurses. *Indio-Pacific Journal of Phenomenology* 2005; 4:1 – 11

2.1.5 Euritmia terápia

Az „euritmia” görög eredetű kifejezés (eu=szép, harmonikus) harmonikus, szép ritmust jelent. Az euritmikus mozgások a test külső mozgásait kötik össze a belső mentális, és az emberi szervezet gyógyító erőivel. Az antropozófus gyógyászat 1920 óta alkalmazza az euritmiát, mint speciális mozgásterápiát.

A tudatosan formált mozdulatok a gyógyító erőket támogatják. Más és más gyakorlatok szólítják meg a keringést és a légzést, az anyagcserét, az általános mozgás- és egyensúlyérzéklet, illetve az egyén érzelmi és mentális teherbírását, így a páciens megélhet és kifejezhet érzelmeket, érzéseket. A cél a testi kifejezések irányítása, amelyek egyensúlyvesztés által bomlottak meg. Az euritmia terápia hangot, gesztusokat és zenét használ az egyéni mozgásforma létrehozásához. Minden mássalhangzó és magánhangzó egy bizonyos mozdulathoz kapcsolódik. Ezen mozdulatok kifejezett célja az emberi test funkcióinak és folyamatainak stimulálása, erősítése, illetve szabályozása.

Az euritmia terápia kiegészítő kezelésként alkalmazható, mint például az idegrendszer, a szív és keringés heveny, idült vagy degeneratív betegségei esetében, vagy az anyagcsererendszer, az izomzat és csontrendszer problémáinál, gyermekkori fejlődési rendellenességeknél, valamint a pszichoszomatikus és pszichiátriai esetekben is. Ez a mozgásterápia a rákkezelések kiegészítő kezeléseként, megelőző és utókezeléseként is használható.

Az euritmia terápiát kórházakban, klinikákon és rehabilitációs központokban, terápiás központokban, az alapellátásban, iskolákban és óvodákban is alkalmazzák.

Növekvő számú tanulmány támasztja alá az euritmia terápia hatékonyságát. (Lásd 1. és 5. mellékletet)



2.1.6 Antropozófus művészetterápia

A művészeti terápiák, mint a rajz-, zene-, festés-, szobrászat-, ének- és beszédképzés terápiák az antropozófus gyógyászat részei. Segíthetnek harmonizálni a kiegyensúlyozatlanságokat az élettani, lelki és spirituális (emberi) dimenziók között. Az antropozófus művészetterápiák segítenek a pácienseknek mobilizálni a belső erőforrásaikat és stimulálni aktív hozzájárulásukat a gyógyulásukhoz. A színek használatával, tónusokkal, ritmusokkal, formákkal, légzéssel vagy hangok képzésével a páciens megtanulja kezelni a kiegyensúlyozatlanságait és hasznosan járul hozzá gyógyulási folyamatához. Azokat a pácienseket, akik művészetterápiákban részesülnek, idült betegségeik sokkal kevésbé terhelik meg.

Antropozófus művészetterápia számos helyzetben alkalmazható. Ezek magukba foglalják a heveny és idült betegségeket, degeneratív, gyulladásozós vagy szklerotizáló betegségeket, pszichoszomatikus és pszichológiai problémákat vagy fejlődési rendellenességeket. Az antropozófus művészetterápiák hatékonysága növekvő evidenciával rendelkezik. (Lásd 1. és 5. mellékletet)



Antropozófus művészetterápia

2.1.7 Antropozófus pszichoterápia

Az elmúlt évszázadban folyamatosan növekedett a lelki problémák száma, ezzel együtt a pszichoterápiák és pszichiátriai kezelések tárháza, főleg identitászavarok esetében. Az antropozófus pszichoterápia egy különös és széles palettát kínál ezekhez az igényekhez.

Az antropozófus pszichoterápia különös figyelmet fordít a mentális és spirituális fejlődés szakaszaira. A konvencionális pszichoterápiás módszereket kiegészíti más eszközökkel, mint például az életút feldolgozásával.

Az antropozófus pszichoterápia az egészségügyi, terápiás és pszichoterápiás területek interdiszplinaritásának eredménye. Célja az egyén autonómiájának visszanyerése és önmegvalósításának erősítése.

3. ANTROPOZÓFUS GYÓGYSZERÉSZET

3.1 Általános szempontok

Az antropozófus gyógyászati termékek Európában 1920 óta és világszerte 1960 óta vannak forgalomban. Kb. 4500 különböző készítmény férhető hozzá az Európai Unióban és folyamatosan újabbak állnak fejlesztés alatt. Antropozófus orvosok, komplementer és alternatív medicinát gyakorló orvosok és hagyományos orvosok írják fel ezeket a készítményeket. Az EU-tagállamokban recept nélkül is hozzáférhetők. A német jogszabályoknak megfelelően a természetgyógyászok legálisan írhatnak fel bizonyos antropozófus gyógyászati készítményeket.

Ezen készítmények kiinduló anyagai ásványok, növények és állati eredetű anyagok. Az antropozófus ember-, és természetképnek megfelelően fejlesztik és készítik őket. Az antropozófus gyógyszerészet egy holisztikus rendszert képvisel, mely figyelembe veszi az emberek közötti kölcsönhatást, az ásványi anyagok viszonyát, a növények és állatok egymásra hatását a természetben. Hogy megértsük ezeket a kapcsolatokat, beleértve az egészséget, az egyensúlyvesztéseket és a betegségeket, elengedhetetlen az anatómia, biológia, biokémia, élettan és patológia, a növénytan, ásványtan és gyógyszerészeti folyamatok megértése antropozófus és természettudományos szempontból egyaránt. Ezért az orvosok és gyógyszerészek termékeny együttműködése szükséges az új gyógyászati készítmények kifejlesztésénél.

3.2 Az antropozófus gyógyászati termékek jellemzői

Az antropozófus orvoslásban a betegségek gyógyászati termékekkel történő meghaladása szempontjából az életerők serkentése a vezérlő elv.

Az antropozófus gyógyászati termékeket olyan folyamat-orientált módon fedezik fel, fejlesztik ki és állítják elő, ami figyelembe veszi az ember és a természet birodalmának kölcsönös kapcsolatát. A kiinduló anyagok bizonyos időbeli és térbeli folyamatok eredményei, mint például az ásványok belső struktúrája, vagy a növények formája és hatóanyagai.

Az antropozófus gyógyászati termékek kiválasztásánál és kifejlesztési folyamatánál figyelembe veszik a gyógyszerek sajátos természetét. A betegségek meghaladásánál az emberi lény életerőinek antropozófus gyógyászati termékek általi serkentése az antropozófus orvoslás vezető alapelve.

Az antropozófus gyógyszerészet központi kérdése, hogy ezek az erők - melyek a kiinduló anyagok élettörténetének részei - a megfelelő módon kerüljenek felhasználásra. Ez az alapelv vezeti az antropozófus gyógyszerészetet a megfelelő alapanyagok és szubsztanciák kiválasztásához, a készítmények differenciált és kifinomult gyógyszerészeti folyamatai általi feldolgozásához.

3.3 Előállítás és minőség-ellenőrzés

Az antropozófus gyógyászati termékek előállítása a GMP modern standardjainak megfelelően történik. Minőségét a hivatalos homeopátiás pharmacopoeia-k (Ph. Eur., GHP/HAB, Ph. F., Ph. Helv.) és az Anthroposophic Pharmaceutical Codex (APC) (ld. a 2. mellékletet) kritériumai és paraméterei alapján ellenőrzik. Az antropozófus gyógyászati termékek előállítása során nem végeznek állatkísérleteket.

A minőség-ellenőrzés és törvényi szabályozásra vonatkozó részletes gyógyszerészeti információk részleteit különböző pharmacopoeia-k, az Anthroposophic Pharmaceutical Codex (APC), és a gyártók monográfiái tartalmazza.²²

Az antropozófus gyógyszerészet szakmai kompetenciáját az antropozófus gyógyszerészek szervezete (IAAP) képviseli, mely az oktatásért, kutatásért és fejlesztésért is felelős (ld. 2. melléklet).

22. <http://www.iaap.org.uk/downloads/codex.pdf>

4. AZ ANTROPOZÓFUS GYÓGYÁSZAT EMBERKÉPE

4.1 Az emberi lény holisztikus megközelítése

Az antropozófus gyógyászatban és a hagyományos orvoslásban egyaránt az emberi test fizikai és biokémiai valósága adja a diagnózis és terápia alapját. Az antropozófus gyógyászatban az emberi lény holisztikus szemlélete a fizikai test síkját kiegészíti a lelki, valamint spirituális dimenzióval: az öngyógyítás és felépülés képességével – melyre a legjobb kifejezés az „életerő” –, valamint a folyamatos fejlődés képességével. Az egyéneket ezenfelül saját biográfiájuk (életútjuk) és szociális lényként differenciált viselkedésük jellemzi.

Ez számos megkülönböztethető tényezőhöz vezet, melyeket az emberi lény holisztikus szemléletének diagnózisba és kezelésbe történő bevonására használhatunk. Ezek a tényezők az emberi lényt személyes fejlődésében, szociális és természeti környezetéhez fűződő viszonyában egyaránt figyelembe veszik. Figyelmet szentelnek annak a ténynek, hogy az emberi lények az ásványok, a növények és az állatok természetbeli viszonyainak bizonyos elemeit is magukban hordozzák. Ez a rendszer lehetővé teszi, hogy a kiegyensúlyozatlanságok, rendellenességek és betegségek kifinomult és differenciált kezelése az antropozófus gyógyszereknek és terápiáknak megfelelően történhessen.

Ember	Természet világa
Testi szint látható és mérhető	Ásványok világa
Életerők szintje élő szervezet biológiai identitás gyógyulás élettani funkciók	Növények világa
Mentális szint éberség, érzékelés vágyak érzések mozgás lelki szervezet	Állatok világa
Spirituális szint biográfia (életút) öntudat kreativitás önmegvalósítás	Az emberiség egyedi világa

Az ember és a természet világa közötti kapcsolat különböző elemeit és az ember összetettségét a következőképpen lehet összegezni: az antropozófus gyógyászatban a természet viszonyai az emberek és természetes környezetük között abban a tényben tükröződnek, hogy az emberi szervezet szervetlen anyagai azonosak az ásványokéval, az ember élő/vitális mivolta a növények szintjével közös. A tudatosság, a mozgás valamint a szimpátia és antipátia érzésének képessége az állatvilággal közös.

4.2 Az emberi testet irányító rendszerek

4.2.1 Négy hajtóerő

Az antropozófus felfogás emberről alkotott képét, emberi mivoltunkat, szociális és természetes környezetünkhöz fűződő viszonyunkat tekintve az antropozófus gyógyászat négy hajtóerőt vesz figyelembe és használ, hogy stimulálja és befolyásolja a kezelést és gyógyulást:

- A test fizikailag formáló erői

Az antropozófus gyógyászatot a fizikai és kémiai alapelvek irányítják, ezzel a fizikai testet érintő összes olyan természeti törvényszerűség, mely az emberi test formáját vagy struktúráját is meghatározza.

Egy törött kezecskét például rögzíteni kell, hogy össze tudjon forogni.

- A növekedést formáló életerők

Emellett az antropozófus gyógyászat olyan erőket is figyelembe vesz, melyek az élet nemzésében játszanak szerepet és képessé teszik az embert arra, hogy fejlődjön és felépüljön a betegségekből. Ezek az életerők központi jelentőséggel bírnak az antropozófus gyógyászatban, hogy kóros tünetek, betegségek leküzdésének érdekében felelevenítsék vagy aktiválják az öngyógyítást az emberi testben.

Pl. pihenés, alvás és ritmusok fontos szerepet játszanak egy balesetből vagy betegségből való felépüléskor. Az antropozófus gyógyászati termékekkel történő kezelés és az antropozófus terápiák stimulálják ezeket a gyógyító erőket.

- Pszichológiai vagy mentális dimenziók

Az ember pszichológiai és emocionális dimenzióinak éppúgy befolyása van az egészségre. Ezek az öröme, bánatra, szimpátiára és antipátiára való képességében tükröződnek, továbbá abban, hogy valamit tudatosan észlelni tudunk, vágyakozni és utálkozni tudunk. A modern gyógyászat, mint az antropozófus gyógyászat is, szem előtt tartja a mentális és pszichológiai folyamatok fontosságát, közvetlen befolyását a betegségből való felépülésre; az egészség és jóllét elérésére gyakorolt hatását. Az antropozófus orvoslás a diagnózisban és kezeléseknél számításba veszi ezeket a hajlamokat és képességeket.

Pl. a stressz, a fájdalom vagy a bánat a kortizol-szint növekedéséhez vezet. Ez a stresszhormon csökkenti az immunrendszer aktivitását, ami elhúzódó gyógyuláshoz vezet és csökkenti a vírusok, baktériumok behatolására és sérülésre adott választ.

- Emberi individualitás

A negyedik összetevő az öntudat, amely az emberi lét különös jelentőségű eleme. Azt, hogy „én vagyok” csak ember tudja kimondani, amellyel Én-jét egyedinek ismeri el. A természet világában az ember helyzete egyedülálló, mert képes különbséget tenni önmaga és többiek között, képes beszéddel kommunikálni, szabad akaratából döntéseket hozni a természet törvényeinek pusztá követése helyett.

Ez az öntudat egy magasabb spirituális szint felé vezet. Ennek kibontakozása ösztönző erőként hat a kezelésben és gyógyulásban, mert ez a szint hozzájárul az emberi test és szervrendszeri funkcióinak újrendeződéséhez.

Ez megfigyelhető például az immunrendszer működésében. Egy erős self-management és koherencia-érzet pozitívabb kezelési eredményekhez vezetnek.²³

4.2.2 Hármastagozódás a szervrendszerekben

Második analízáló eszközként az antropozófus gyógyászat az emberi test morfológiai (forma és szerkezet) és élettani, vagyis biokémiai rendszerének funkcionális és ritmikus tulajdonságait határozza meg. Különlegessége, hogy hármastagozódásra osztja fel ezen rendszereket és működésüket.

Jó példája ennek a katabolikus²⁴, metabolikus²⁵ és ritmikus rendszerre történő felosztás. Az antropozófus gyógyászat itt megkülönbözteti a szerveket és szervrendszereket. Vannak olyanok, melyek az ideg-érzékszerv rendszerrel (katabolikus funkciókkal) vannak összefüggésben és olyanokat, melyek a regenerációs rendszerhez (metabolikus anyagcsere funkciókhoz) kapcsolódnak. A harmadik rendszer a test ritmikus funkciót foglalja magába: a szív-ér-légző-rendszer arra törekszik, hogy kiegyensúlyozza az egymástól eltérő (poláris) működéseket és funkciókat; az ideg-érzékszerv-rendszert (katabolikus) és a regeneráló (metabolikus) rendszereket, illetve hogy elősegítse a test három rendszerének harmonikus együttműködését.

Ezzel a felfogással a betegség nemcsak egy szerv hibás működését jelenti, hanem egy egyensúlyzavart a különböző szervrendszerekben, illetve azok között.

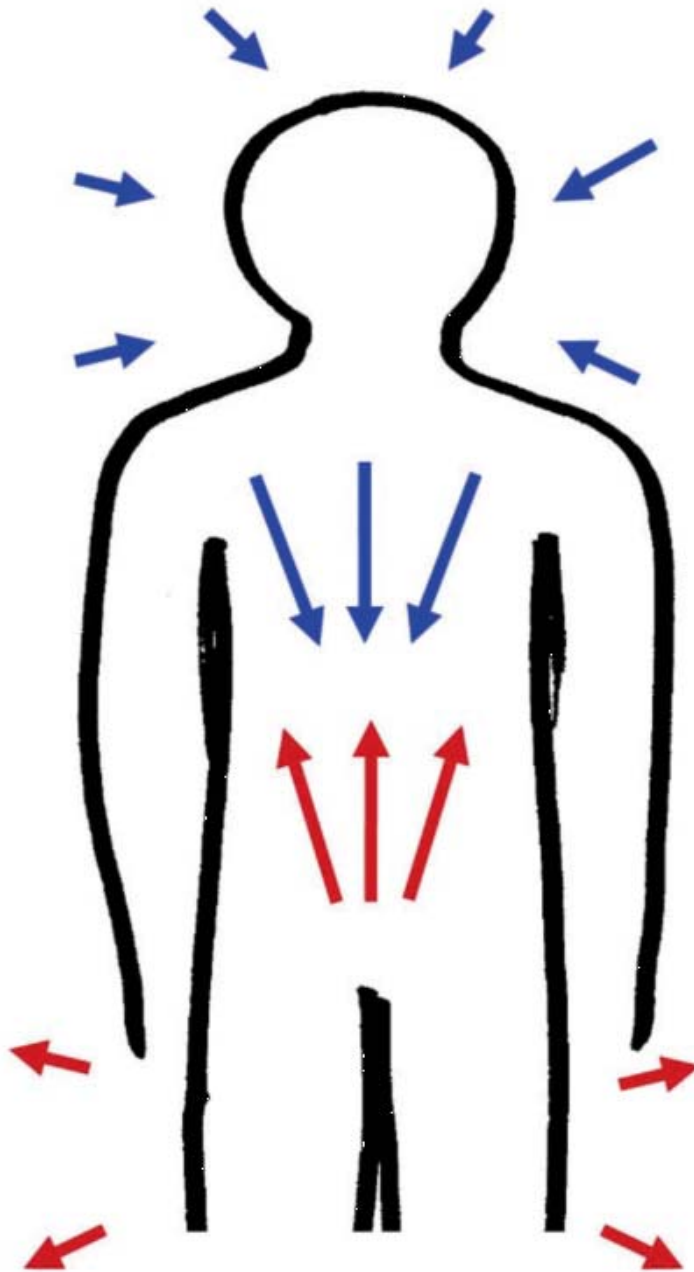
Eszerint a ritmikus rendszer szerepe a kiegyensúlyozás és harmonizálás.

23. Larsson, Kallenberg, 1996, Sense of coherence, socio-economic conditions and health. *European Journal of Public Health* 6: 175 – 180

24. katabolikus: testi sejtek és anyagok lebontása szolgálja a gondolkodást és mozgást mint életfolyamatot (ld. a mellékletet).

25. metabolikus: regenerációs rendszer (ld. a mellékletet).

A három rendszer/szint így ábrázolható:



IDEG-ÉRZÉKSZERV RENDSZER

katabolikus – a tudatosság magas szintje
éberség – információ

GYÖKEREK

RITMIKUS RENDSZER

kiegyensúlyozás
– alternálás a tudatosság
emocionális rétege – álom

LEVELEK

VÉGTAG-ANYAGCSERE RENDSZER

metabolikus – termelés – a tudatosság alacsony szintű aktivitása – alvás

VIRÁG

A hármas tagozódás képét az antropozófus gyógyszerkészítésben és a készítmények gyakorlati alkalmazásánál is használják. A megfelelő gyógyszer kiválasztásánál az alábbi szempontok tekinthetők vezérfonalnak:

- **Alapanyagok**
 - idegrendszer szintje; Én-szervezet: ásványok
 - ritmikus szint; érzések szintje: növények
 - metabolikus rendszer; az életerők szintje: állatok
- **Növényi alapanyagok**
 - ideg-érzékszerv rendszer szintje: gyökerek
 - ritmikus szint: levelek
 - metabolikus szint: virágok

- **Potenciák²⁶**

- anyagcsere rendszer szintje: őstinktúra – D10
- ritmikus rendszer: D11-D20
- ideg-érzékszerv rendszer szintje: D20-nál magasabb

- **Az alkalmazás formái**

- ideg-érzékszervrendszer szintje: külsőleg
- ritmikus szint: injekcióként (parenterálisan)
- anyagcsererendszer: szájon át

Az antropozófus gyógyászat antropozófus gyógyászati termékek széles választékát használja, melyek ásványokból, állatokból és növények különböző részeiből készülnek, más és más alkalmazási formában és koncentrációban, illetve potenciában a betegségtől, a testrésztől, az érintett testi működéstől és a beteg korától, állapotától függően kerülnek alkalmazásra.



kvarc

26 Az antropozófus gyógyászatban az oldatokat általában 1:10 hígítási lépésekben hígítják és dinamizálják, azaz potenciálják (ld. a mellékletben)

5 AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS A GYAKORLATBAN

5.1 Története

Az antropozófus gyógyászat alapjait egy osztrák filozófus és tudós, Rudolf Steiner (1861-1925) fektette le egy holland orvossal, Ita Wegmannal (1876-1943) együtt. Az első antropozófus kórházat 1921-ben, Arlesheimben, Svájcban alapították.

Az új gyógyszerészeti szemléletet Rudolf Steiner egy osztrák vegyésszel, Oskar Schmiedellel (1887-1959) és számos más orvos együttműködésével alapozták meg. Az volt a céljuk, hogy kiegészítsék a gyógyszerészeti és gyógyászati kutatásokat az antropozófus kutatások emberre és növényekre vonatkozó eredményeivel. Az orvosok kérésére, hogy megfelelő gyógyszerekhez jussanak betegek kezeléséhez a svájci, arlesheimi klinikához egy első gyógyszerészeti laboratóriumot építettek az antropozófus gyógyászati termékek professzionális előállítására.

5.2 Elérhetősége

Az antropozófus gyógyászatot 1920-óta gyakorolják és ma 20 európai és több mint 60 más országban elérhető.

Az antropozófus gyógyászatot számos multidiszciplináris gyógyászati intézményben és terápiás centrumban vagy klinikán alkalmazzák, ahol orvosok és antropozófus képzettségű egészségügyi dolgozók működnek együtt. Továbbá vannak önállóan tevékenykedő gyógyítók. Az antropozófus orvosok az általános orvoslásban és minden speciális területen tevékenyek, beleértve a belgyógyászatot, intenzív ellátást és műtéteket, kardiológiát, bőrgyógyászatot, neurológiát, szülészetet, nőgyógyászatot, onkológiát, ortopédiát, gyermekgyógyászatot, pszichiátriát és reumatológiát.

Az antropozófus gyógyászat az alapellátást végző intézményekbe is integrált, továbbá az intenzív orvoslásba, az elsősegélynyújtásba, pszichiátriai ellátásba és hagyományos kórházakba (beleértve az egyetemi oktató klinikákat). Antropozófus gyógyászati kórházak és osztályok Olaszországban, Brazíliában, Németországban, Hollandiában, Svédországban, Svájcban és az Egyesült Királyságban működnek. Az antropozófus gyógyászat elérhetősége az EU-ban az egyes tagállamok helyi szabályozása szerint változó^{32b}.

5.3 Képzés és minőség-biztosítás

Az antropozófus gyógyászati szakmák magas professzionális standardjait alapos képzések és számos gyakorlati guideline biztosítják.

A hivatalos szakorvosi működési engedély az antropozófus gyógyászat gyakorlásának előfeltétele. A nemzeti orvosi engedély megszerzése után az antropozófus orvosok, mint házi orvos vagy bármilyen más szakorvos, egy külön két vagy három éves, posztgraduális, diplomát adó képzésben vesznek részt egy nemzeti antropozófus orvosi társaság által felhatalmazott képzési intézményben ahhoz, hogy nemzetközileg is elismert antropozófus orvossá válhassanak. Posztgraduális tanfolyamok bármely szakorvos számára elérhetők²⁷. A nemzeti antropozófus orvosi társaságok és antropozófus orvosok nemzetközi szervezete (IVAA) felelősek az orvosképzésekért. Az antropozófus orvosok az egészségügyi szolgáltatások magas minőségű standartjait követik, melyek irányvonalai megtalálható a „Guidelines for Good Professional Practice in Anthroposophic Medicine”-ben²⁸.

27. <http://www.gaed.de>, www.antromedicart.hu

28. <http://www.ivaa.info>

Ezzel együtt antropozófus orvosok tartják magukat a European complementary and alternative medicine doctors' associations³⁰ által kiadott „Model Guidelines for the Practice of Complementary Therapies by Medical Doctors in the European Union” megállapodáshoz²⁹.

Az antropozófus képzések elérhetősége az EU egyes tagállamaiban a törvényes keretek különbözőségéből adódóan változó^{32b}.

Az antropozófus gyógyászat más egészségügyi szakmáit (terapeutákét) érintő képzései, professzionális minősítése és certifikációja az egyes antropozófus terápiák nemzeti testületének képzési tananyaga és minőség-biztosítási kritériumai alapján történik. A képzési intézményeknek akkreditáltatniuk kell magukat a nemzetközi antropozófus orvosi közösségnél, melyet a dornachi (Svájc) Goetheanum orvosi szekciójában³¹ és az International Coordination of Anthroposophic Medicine (ICAM) képvisel.

A hivatalos, professzionális diploma bármely antropozófus képzés alapfeltétele, legyen szó akár pszichoterápiáról, fizioterápiáról, dietetikáról, ápolásról stb.

Mind a kórházak, antropozófus kórházi osztályok és más antropozófus gyógyászatot folytató egészségügyi intézmények az egészségügyben használatos általános minőség-biztosítási rendszert követik, és ezen felül csatlakozhatnak egy független, kifejezetten antropozófus minőség-biztosítási rendszerhez: az AnthroMed-hez^{32a}.

29. <http://www.camdoc.eu>

30. CAMDOC brings together European Committee for Homeopathy (ECH), the European Council of Doctors for Plurality in Medicine (ECPM), the International Council of Medical Acupuncture and Related Techniques (ICMART) and the International Federation of Anthroposophic Medical Associations

31. <http://www.medsektion-goetheanum.org>

32a. <http://www.anthro-med.de>

33b. http://www.ivaa.info/fileadmin/editor/file/Facts_and_Figures_AM_WorldwideJuly2012_Final_Public_Light.pdf

6. AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS PÁCIENSEI

A páciensek nagy elégedettségéről számolnak be az antropozófus gyógyászattal kapcsolatban. A vizsgálatok azt mutatják, a betegek általános elégedettsége nagyfokú, és terápiás elvárásaik teljesülnek. 2007-ben két antropozófus klinika Németország második és harmadik legjobb klinikájának bizonyult.³³

Azok a páciensek, akik antropozófus gyógyászati ellátást vesznek igénybe, ugyanolyan különbözők, mint azok, akik az orvoslás más formáit használják. Az antropozófus gyógyászat nem egy kiválasztott csoport gyógyászata; készítményeit és szolgáltatásait bárki használhatja, aki self-managementre vágyik; a terápiában, valamint a gyógyulási folyamatban aktívan részt akar venni.

Néhány páciens az antropozófus gyógyászat teljes tárházát igénybe akarja venni, míg mások csak speciális szolgáltatásokat vagy gyógyászati termékeket használnak, melyeket sajátos helyzetükben hasznosnak tartanak.



Az antropozófus gyógyászatot mind az alapellátásban, mind a klinikai gyakorlatban alkalmazzák

33. <http://www.damid.de>

7. AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS JOGI KERETEI

7.1 Európai Úniós szabályozási keretek

A komplementer és alternatív medicina (CAM) eltérő hagyományai miatt Európában és világszerte egy komplex jogi helyzethez vezetett az elmúlt 50 évben.

Az antropozófus gyógyászatot majdnem minden EU tagállamban gyakorolják, hivatalosan azonban csak Ausztriában, Dániában, Hollandiában, Finnországban, Németországban, Olaszországban, Litvániában, Romániában, Svájcban, Magyarországon és Angliában rendelkezik különböző szintű jogi szabályozottsággal. Svédországban a CAM keretei szabályozzák az orvosi működést; egy kórház: a Vidar Clinic³⁴ külön engedéllyel rendelkezik.

Az antropozófus gyógyászat szolgáltatásait csak néhány országban térítik az állami biztosítási rendszer által. Az antropozófus orvosok szolgáltatásait Franciaországban, Finnországban, Németországban, Hollandiában, Svédországban és Angliában téríti az egészségbiztosítás. Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Hollandiában és Svájcban vannak magánbiztosítók, melyek részben vagy egészében térítik.

Az Úniós helyzetet az egyes tagállamok és a központi szabályozás kompetenciájának szétválasztása tovább bonyolítja. Egyrészt a nemzeti egészségügyi szabályozásért az egyes tagállamok felelősek – így az antropozófus orvoslásért is. Másrésztől azonban a nemzeti szintű vezető szerveknek harmonizálva, engedélyezési standardokat teremtve követniük kell az EU szabályozást a gyógyszerek előállítását, marketingjét és kereskedelmét illetően. Az EU keretek még nem szabályozzák kellően az antropozófus gyógyászatot. Ennek EU szerte messzemenő hatása van az antropozófus gyógyszerek és szolgáltatások elérhetőségére.

Az EU-ós emberi felhasználásra történő gyógyászati termékeket érintő kódolása (különösen a Directive 2001/83/EC and Directive 2004/24/EC) megkülönbözteti a gyógyászati termékeket érintő általános engedélyezési folyamatát és a speciálisan egyszerűsített regisztrációs eljárást homeopátiás és hagyományos gyógynövény készítmények számára. Az antropozófus gyógyászati termékek speciális előállítási eljárásait ez a kódifikáció nem tartalmazza, ami azt jelenti, hogy csupán azok az antropozófus termékek esnek az egyszerűsített regisztrációs eljárás alá, melyek a homeopátiás vagy hagyományos gyógynövény készítmények közé sorolhatók. Az alkalmazott gyógyászati termékek nagy részére az EU keretek által meghatározott általános engedélyezési eljárások érvényesek. A felelős nemzeti hatóságoknak ezeket a szabályokat kell megvalósítaniuk, különösen a European Court of Justice^{35a} 2007-es rendelkezései alapján. Ezek a szabályozások nem illeszkednek az antropozófus gyógyszerészet speciális jellegzetességeihez, előállítási módszereihez és a termékek személyközpontú gyakorlati alkalmazásához, ezért nem alkalmazhatók megfelelően.

Csak akkor lesz lehetséges, hogy az antropozófus orvoslás elnyerje jogszerű helyét, ha az Úniós szabályozási keretek a gyógyszerekkel kapcsolatban

- ha önálló egységként ismerik el az antropozófus gyógyászati termékeket
- előírják a különböző készítmények engedélyezésének vagy nyilvántartásának megfelelő eljárásait
- megfelelően regisztrálják ezen készítmények specifikus gyártási módszereit
- elfogadják az eddigi hosszú távú biztonságos alkalmazás dokumentációját (long-established safety record)
- figyelembe veszik a korlátozott gazdasági erőforrásokat, melyeket ezek az alacsony profittal bíró termékek lehetővé tesznek.

35a. Case C-84/06 Antroposana and others The Netherlands [2007] ECR I-07609

35b. Kienle GS, Kiene H, Albonico HU. Anthroposophic Medicine: Effectiveness, Utility, Costs, Safety. Stuttgart, New York: Schattauer Verlag; 2006, 360 p. ISBN-10: 3-7945-2495-0, ISBN-13: 978-3-7945-2495-2. Letölthető: http://www.ifaemm.de/G17_hta.htm

7.2 Megfelelő törvényi keretrendszer – az ESCAMP tevékenysége

Egy ilyen keretrendszer szükséges, hogy a jövőben biztosítsa ezen gyógyászati készítmények elérhetőségét orvosok és betegek számára. Az EU egyetlen tagállamában (Németország) létezik megfelelő törvényi szabályozás az antropozófus gyógyászati készítményeket illetően; valamint még Svájcban. Az Európai Bizottság elismerte azokat a terápiás rendszereket, melyek gyógyászati készítményei nem rendelkeztek kellő szabályozással, és 2008-ban javasolta, hogy hozzanak létre egy külön keretrendszert bizonyos hagyományokkal rendelkező gyógyászati készítmények, mint pl. az antropozófus orvoslás számára.

Ebben az összefüggésben 2010-ben megalakult az ESCAMP* (*European Scientific Cooperative on Anthroposophic Medicinal Products*), hogy segítse egy megfelelő törvényi keretrendszer létrehozását az antropozófus gyógyászati készítmények számára az EU-ban.

Az ESCAMP tevékenysége három területre terjed ki:

- 1) A hatékonyság/hatásosság, biztonság, költséghatékonyság tudományos vizsgálatára vonatkozó módszerek és standardok kidolgozása az antropozófus gyógyászati termékekkel kapcsolatban.
- 2) Megfelelő kategóriák és kritériumok kialakítása az antropozófus gyógyászati készítmények számára az EU törvényi kereteiben.
- 3) Ezen módszerek és szabályozási kritériumok beépítése referencia-dokumentumokba és monográfiákba.

Az ESCAMP stratégiája az antropozófus gyógyászati készítményeket érintő tudományos kiértékelésénél az egész rendszer vizsgálatát jelenti három evaluációs lépésben:

- 1) Az antropozófus gyógyászati készítményekkel történő kezelési rendszer leírása
- 2) Az antropozófus gyógyászati készítményekkel történő kezelési rendszer egészének evaluációja
- 3) Egyes antropozófus gyógyászati készítmények és készítmény-csoportok evaluációja.

Jelenleg az ESCAMP egy részletes, igazolt javaslatot dolgoz ki az antropozófus gyógyászati készítményekre vonatkozóan. A javaslat két fő alapelvnek megfelelően lett kidolgozva:

- Az antropozófus gyógyászati készítmények és terápiák teljes spektruma legyen lefedve.
- Az Európai Közösség emberi alkalmazású gyógyászati készítményeket érintő kódjainak helyesbítése és kiegészítése a lehető legkevesebb legyen.

* Az ESCAMP egy bejegyzett közhasznú egyesület, melynek székhelye Freiburg (D). Az ESCAMP tagjai független szakértők az antropozófus gyógyászati készítmények gyógyszerészeti, klinikai és tudományos kutatása terén.

7.3 Nemzeti szabályozási példák

7.3.1 Svájc

Az antropozófus gyógyászat azért elismert a Svájci egészségügyi rendszerben, mert a hivatalos Swiss Medical Association adja ki az antropozófus orvosi minősítő oklevelet. A 2009 májusi referendum eredményeképp – hogy a komplementer és alternatív medicinát emeljék be az alkotmányba – az antropozófus gyógyászatot a hivatalos svájci egészségügyi rendszer speciális, tudományos megalapozottságú orvoslásnak tekintve az egészségügyi alapellátó rendszer részeként fogdja el.^{35b}

A hivatalos svájci gyógyszerforgalmazási hivatal alacsony veszélyessége miatt a CAM gyógyászati termékekre egyszerűsített regisztrációs eljárást alkalmaz. Ez az egyszerűsített engedélyezési eljárás up-to-date tudományos és technikai standardokra támaszkodik, és figyelembe veszi az egyes terápiák sajátos természetét. Az antropozófus gyógyászati termékekre is ez az egyszerűsített engedélyezési eljárás érvényes, és a Swiss Anthroposophic Medical Association képviselői a svájci engedélyezési hivatal tanácsadó testületének (EAK) tagjai.

7.2.2 Németország

A német egészségügyi rendszer hivatalos szabályozása (*Deutsches Sozialgesetzbuch*) az antropozófus gyógyászatot a homeopátiával és fitoterápiával együtt „különleges terápiás módszerként” (*Besondere Therpierichtung*) ismeri el.

Ez azt jelenti, hogy a különleges terápiás módszerek kezelése és gyógyászati termékei elérhetők az egészségügyi alapellátásban, és a biztosítók téríthetik azokat. Ez nem receptköteles (OTC) gyógyászati készítményekre is érvényes. Sőt, a gyógyászati termékeket érintő német törvénykezés az EU szabályozási keretet kitérítve külön szabályozza az antropozófus orvoslást és a fitoterápiát. Ebben hivatalosan meghatározza az antropozófus gyógyászati termékeket.³⁶

A német egészségügyi ellátás ezen pluralisztikus rendszere lehetővé teszi az antropozófus gyógyászat jelenlétét a járóbeteg- és fekvőbeteg ellátásban egyaránt. Németországban 2000 antropozófus orvos tevékeny és az antropozófus gyógyászat széles körben elfogadott az általános egészségügyi ellátásban. A biztosítási rendszer nyitott az antropozófus gyógyászat speciális és egyéni biztosítási sémáira és lehetővé teszi az egészségügyi biztosítóknak, hogy alapokat hozzanak létre az integrált egészségügyi ellátás ilyen formáinak finanszírozására.

7.3.3 Magyarország

Az antropozófus gyógyászat magyarországi helyzetéről az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 104. §-a rendelkezik a nem-konvencionális eljárások keretében, amelyek célja az egészségi állapot kedvező befolyásolása, a betegségek megelőzése, valamint az egészséget veszélyeztető, illetve károsító tényezőkkel szembeni védekezés lehetővé tétele. Jelenleg két jogszabály tartalmaz rendelkezéseket a nem-konvencionális eljárások tárgykörében: a természetgyógyászati tevékenységről szóló 40/1997. (III. 5.) Korm. rendelet és a természetgyógyászati tevékenység gyakorlásának egyes kérdéseiről szóló 11/1997. (V. 28.) NM rendelet és az azt módosító 110/1998. (VI. 3.) Korm. rendelet.

A homeopátiához és a hagyományos kínai orvosláshoz hasonlóan jelenleg lehetőség van egyetemi záróvizsga letételre és a GYEMSZI által kodifikált működési engedély megszerzésére. Az új rendelet tervezetben az antropozófus gyógyászat komplex rendszere is kidolgozott helyet kapott.

36. Ld. a gyógyászati termékeket érintő német törvényt: Gesetz über den Verkehr mit Arzneimitteln

8 SZÓSZEDET

AnthroMed®

Az AnthroMed® az antropozófus kórházak védjegye, melyet az antropozófus kórházak minőség-ellenőrző rendszere biztosít. Lásd <http://www.anthromed.de>.

Antrophosphic Pharmaceutical Codex (APC, magyarul Antropozófus Gyógyszerészeti Kódex)

Az APC-ben megtalálható az összes releváns gyógyszerészeti információ az antropozófus gyógyszerészeti termékekről gyógyszerészeti struktúrában és nyelven fogalmazva. Harmadik kiadása 2013-ban került közzétételre. Letölthető a <http://www.iaap.org.uk/quality/index.html> -n

Antropozófia

'Anthropos' és 'sophia' jelentése az ókori görög nyelven 'ember' és 'bölcesség'. Az 'anthroposophy' kifejezés etimológiai jelentése 'az emberről szóló bölcesség'.

Az antropozófiát az Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language úgy definiálja, hogy "Rudolf Steiner (1861-1925) tanításain alapuló filozófia, amely azt tartja, hogy az önfejelem előírt gyakorlásával elérhető a szellemi világ tudatos megtapasztalása.

Antropozófus gyógyszerészet

Az antropozófus gyógyszerészet a folyamatorientált antropozófus ember-, természet-, szubsztancia- és gyógyszerészeti szemlélet alapján fedezi fel, fejleszti ki és állítja elő a gyógyászati készítményeket. Lásd <http://www.iaap.org.uk/pharmacy/index.html>.

Biográfia

Az antropozófus gyógyászat szemszögéből az életút (biográfia) kifejezés az egyén élete során bejárt fejlődéséhez kötődik, gyermekkorától idős koráig, így a halálig tartó fizikai hanyatlást is beleértve. Az életút során minden fejlődési korszakhoz más fizikai, lelki és spirituális sajátságok társulnak, mely az egyes életszakaszok és a velük járó különböző betegségek differenciált megértéshez vezethetnek. Az élet során az individuum fokozatosan megtalálja belső énjét fizikai vitalitásának rovására. Ez a folyamat akár professzionális tanácsadást is igényelhet.

Demeter

A biodinamikus mezőgazdaság védjegye. Tekintetbe veszi a bolygók hatását is. Az antropozófus szemlélet kezdeményezte és fejlesztette ki.

<http://www.demeter.net>

ESCAMP

Az antropozófus gyógyászati termékekhez kapcsolódó európai tudományos szövetség, melynek célja, hogy kidolgozza az antropozófus gyógyászati termékekre vonatkozó EU-s törvényi keretek tudományos alapjait.

Euritmia terápia

Olyan terápia, mely alkalmazza a beszédet, a gesztusokat és a zenét, lefordítva őket egy egyedi mozgássá. Minden egyes magánhangzó és mássalhangzó egy adott mozdulathoz kapcsolódik. Ezek a gyakorlatok speciálisan arra lettek kialakítva, hogy stimulálják, erősítsék és harmonizálják az ember mozgásait. További információért lásd <http://www.hermeshealth.co.uk/euryth.htm#therapy>.

Életerők

Az életerők, amelyek az embert növekedésre serkentik, melyektől egészségesnek érzi magát, és amelyek segítségével terhelés, sérülés és betegség esetén regenerálódik. Lehetővé teszik az öngógyítást és gyógyulást.

Fitoterápia

A fitoterápia egy olyan terápia, mely növényi alapú gyógyszereket alkalmaz.

Formáló erők

Struktúráló erők, melyek formát és alakot adnak az ásványi anyagoknak. Az antropozófus gyógyszerek alapanyagai az ásvány-, növény- és állatvilág formáló erejének eredményei. Ezek a formáló erők hasonlóak az emberi szervezetben lejátszódó erőkhez, akár egészséges akár megbetegedett. A formáló erők tanulmányozása az antropozófus gyógyászat speciális szakterülete.

Holisztikus gyógyászat

Az ember minden szintjének figyelembe vétele: fizikai, élettani, lelki, mentális és szociális.

Homeopátia

A homeopátia egy komplex gyógyászati rendszer, mely Németországból ered. A homeopátia alap gondolata az azonosság elve, ami magában foglalja az anyagoknak azon a képességét, hogy egészséges emberekben betegségeket tudnak okozni, ezért hasonló tünetek esetében adják, melyeket beteg emberek tapasztalnak meg. A homeopátiás gyógyszerek célja, hogy a szervezet önszabályozó mechanizmusait szabályozzák és stimulálják. A homeopátia messzemenően egyénre szabott: figyelembe veszi a betegség jeleit és tüneteit, a beteg fizikai felépítését, személyiségét, temperamentumát és genetikai hajlamait.

Integratív orvoslás

Olyan gyógyászati rendszer, amely kombinálja a kóros folyamatok megértésére alapuló terápiaikat azokkal, amelyek a beteg szalotugenetikus (öngyógyító) potenciáját használják, mint például az antropozófus gyógyszerek és teráiák.

Ideg-érzékszerv rendszer vagy katabolikus rendszer

Az idegrendszer vagy anyagcsere a testfunkció azon része, amely a sejtek és szubsztanciák lebontásáért felel, az olyan életfunkciók alapja, mint az éberség és gondolkodás.

Komplementer és alternatív medicina (CAM)

A komplementer medicina (CAM) kiegészítő és integratív módszerek sokaságát kínálja az egészség fenntartása érdekében, valamint betegségek megelőzésére és kezelésére. A CAM eljárások személyreszabottak és holisztikus megközelítésűek az egészségügyi ellátásban és azon vannak, hogy segítsék és támogassák az individuum öngyógyulását. Magukba foglalják az életvitel változtatásait, étrendváltoztatást, testi kezelését, egészségpszichológiai eljárásokat és a természetes eredetű, alacsony kockázatú gyógyászati termékeket. Ezeket gyakran olyan embereknél alkalmazzák elsődleges lehetőségként, akik régóta szenvednek egészségügyi problémákkal, vagy a hagyományos orvoslás kiegészítőjeként keresik. Az antropozófus gyógyászatot a komplementer medicina egyik formájának tekinti.

Megismerés alapú orvoslás (CBM)

A megismerés alapú orvoslás (cognition-based medicine, CBM) egy újonnan kifejlesztett módszer az orvoslás szemléletében. Alappillére a terápiais összefüggések ok-okozati kiértékelése speciális kritériumok mentén az egyedi páciens szintjén. Az egyedi esetek kiértékelésének alapelvei és kritériumai alapján a CBM lehetővé teszi a klinikai döntéshozatal módszertani professzionalizálását, valamint a gyakorló orvos tapasztalatainak és szakértelmének egyedi szintű megfogalmazását. A CBM study design kitágítja a klinikai kutatás mai tárházát az egyedi esetek összefüggéseinek speciális kritériumokra alapozott kiértékelésével és a kohort-értékelések új formáival.³⁷

37. Helmut Kiene, Komplementäre Methodenlehre der klinische Forschung, Cognition based medicine, Springer-Verlag 2001, Helmut Kiene, What is cognition-based medicine?, Zeitschrift für ärztliche Fortbildung und Qualitätssicherung 2005; 99 (4 – 5):301 – 6 és www.ifaemm.de

Metabolikus rendszer

A metabolikus rendszer a testfunkciók azon része, mely a regenerációért, a sejtnövekedésért és gyógyulásért felelős.

Metabolikus rendellenességek

Az ember belső metabolikus rendszerének betegségei, mint a cukorbetegség, magas koleszterin-szint stb.

Potencia

Az antropozófus gyógyszerészet hígításokat használ, melyeket általában 1:10 arányban végeznek. Ezeket D1, D2, D3 potenciáknak hívják, egészen D30-ig. A D23-as oldatoknál a szubsztanciák 23-szor lettek hígítva 1ml-ről 10ml-re, így már nem tartalmazzák a kiinduló anyag molekuláit. Máig nincs természettudományos magyarázat a hígítások hatékonyságára, azonban a homeopátia 150 éves tapasztalatai azt mutatják, hogy a magas hígítások speciális hígítási eljárásának hatása van az élet mozgató erőire.

Ritmikus masszázsterápia

Gyengéd, mély lágy masszázsterápia, amely ritmikus mozgásokat alkalmaz.

Váltogatja az erősítést és ellazítást, a légzés ritmusához vagy szívdobogáshoz hasonlóan. Az érintésnek ez a gyengéd minősége, mely a felhajtó, szívó erőkkel dolgozik a nehézségi erőkkel szemben, mélyre hatol, és serkenti a szövetek életfolyamatait. A ritmikus masszázs a test öngyógyító képességét szólítja meg.

Ritmikus rendszer

Ezt a megnevezést az antropozófus antropológiában és élettanban használják.

A fogalom azon ritmikus folyamatokat takarja, melyek kiegyenlítően hatnak az ideg-érzékszerv rendszer és a metabolikus rendszer között. A ritmus rendszer minden szervben és funkcióban jelen van, ám hatásának fő helye a szív-keringés-légzés.

Spirituális

A spirituális dimenzió antropozófus felfogása szerint minden emberi lény egyéni, halhatatlan egyed. Ez az individuum egy élethosszig tartó folyamaton halad végig betegségben és egészségben. Az antropozófus gyógyászatban a spiritualitás az egyén személyiségének fejlődéséhez kapcsolódik, például krízishelyzetben, ami felelősségtudathoz, jószághoz, szociális tudatossághoz, öntudatossághoz és magabiztossághoz vezet az egyén múltjával és jövőjével kapcsolatban.

Szalutogenézis

A szalutogenézis azokra a tényezőkre koncentrál, amely az emberi egészség és jól-lét tényezőire koncentrál a betegséget okozó tényezők helyett. A szalutogenézis szó Aaron Antonowsky, orvosi szociológus professzor nevéhez kötődik (lásd Aaron Antonowsky, Unraveling the mystery of health. How people manage stress and stay well. Ann Arbor 1987). A szalutogenézis modellje az egészség, a stressz és a coping kapcsolatát vizsgálja.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

9. 1. MELLÉKLET:

AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS KÜLÖNLEGES TERÁPIÁI

Az összes egészségügyi szakma gazdagítható antropozófus továbbképzéssel, mely kibővített szemlélettel tekint az emberi lényre és személyiségként való fejlődésére.

Az antropozófus gyógyászat számos speciális terápiát fejlesztett ki az ember ezen szemléletére alapozva.

Az alábbiakban a leginkább ismert terápiákról adunk információkat és referenciákat.

9.1 Antropozófus művészetterápia

9.1.1 Rajz- és festésterápia

A terápiás rajz és festés a páciens intenzív önvizsgálatát segíti a belső egyensúly elérésének érdekében. Ezzel együtt a páciens belső kapcsolódása a formákhoz és színekhez lehetőséget ad arra, hogy befolyásolja a test vitális funkcióit. A rajz és festés minden emberben felszabadíthatja a kreatív erőket, eloldva őket a múltbeli tapasztalatok korlátaitól. Katalizálhatja bizonyos élmények tudatosodását, melyek a művészi aktivitás által kibontakoztathatják pozitív hatásukat. A terápiás rajzolás különösen befolyásolja a tudatos funkciókat, érzelmi életet és pszichoszomatikus állapotokat.

9.1.2 Zeneterápia

A zene - legyen az emberi hang, a melódia, harmónia, hang vagy ritmus - inkább az érzelmekre, mint az intellektualitásra hat. A zeneterápián való részvétel nem igényel sem előképzettséget, sem zenei tehetséget. Sokféle hangszerek áll rendelkezésre és egyszerű rajtuk játszani. A páciens a terapeuta vezetésével játszik, improvizál, vagy egyszerűen csak hallgatja a melódiát, hangokat, ritmust. A hangszer megválasztása a páciens egyedi állapotától függ, betegségének jellegétől és súlyosságától.

A zeneterápia célja, hogy a páciens megnyílhasson a hangok, a csend világa felé. Minden ritmikus folyamat segíti stimulálni, erősíteni és fenntartani ezt az erőt.

A zeneterápia a gyermekgyógyászatnak és a felnőttkori testi-, mentális betegségek kezelésének egyaránt fontos része. Különösen hatékony a légzési-, szív- és keringési rendellenességek kezelésénél. Az intenzív osztályos kezeléskor közvetlen fizikai hatással bírhat a zeneterápia. A betegek légzése mélyebb és rendszeresebb lesz, kevésbé szorulnak gépi támogatásra. A vérnyomás normalizálódik és a stressz enyhül.

9.1.3 Plasztikus alkotás

A plasztikus alkotás lényege, hogy a páciens fizikai tapasztalatot szerez azáltal, hogy közvetlenül megmunkálja az anyagot. A pulzus és légzés megváltozik, a hőtermelés fokozódik. Az alapanyag lehet kő, zsírkő, fa, agyag, méhviasz, gyurma vagy homok. Ez segíti a páciens abban, hogy jobban megértse betegségét, hogy elfogadja és túllépjen rajta, hogy megújult erővel élje életét. A gyurmázás például az anorexia kezelésében nagyon hasznos lehet. A különböző anyagokkal történő művészi tevékenység pozitívan hat a páciens fizikai és mentális érzeteire, érzéseire.

9.1.4 Beszédképzés terápia

A beszéd az emberi kommunikáció egyik legfontosabb formája. Több mint az információátadás puszta eszköze; a teljes személyiség kifejeződik általa. Minden ember hangja, beszédmintája

és kiejtése egyedi. A szájpad, a nyelv, az ajkak és a fogak formálják az áramló levegőt szavakká. Mindez a belézés és kilézés során történik; a beszéd maga artikulált kilézés. A lézés tehát alapvető szerepet játszik a beszédben.

A szöveg ritmusának és sebességének hatása van a lézésre. A hexameterben írt vers segít a pulzus és lézés közti 1:4 arányú (18 lézés 72 normál pulzushoz) egyensúly megteremtésében, és ezért mérhetően stabilizáló és regeneráló hatása van a szív- és keringési rendszer ritmusára. Kutatások támasztják alá, hogy a hexameter terápiás szavalása harmonizálja és szinkronizálja a lézést a szívritmussal. Ez mutatja, hogy a hexameter terápiás szavalásának pozitív hatása van a vérnyomás szabályozására.

Tanulmányok az antropozófus művészetterápia terén:

Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Anthroposophic therapeutic arts in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *Explore* 2007; 3(4):365-71

Cysarz D, von Bonin D, Lackner H, Heusser P, Moser M, Bettermann H: Oscillations of heart rate and respiration synchronize during poetry recitation. *Am J Physiol Heart Circ Physiol* 2004; 287: H579-H587

9.2 Euritmia terápia

Az euritmia kifejezés görögül (eu = szép) 'szép ritmus'-t jelent. A 'szépség'szó a belső és külső harmóniájára, a szellem megtapasztalására és annak fizikai mozdulatokkal való kifejezésére utal. Az euritmia eredetileg színpadi előadásoknak lett kifejlesztve és csak azt követően kezdtek el alkalmazni oktatási és terápiás célokra.

Az euritmia terápia alkalmazza a beszédet, gesztusokat és zenét, lefordítva őket egy egyedi mozgássá. Minden egyes magánhangzó és mássalhangzó egy adott mozdulathoz kapcsolódik. Minden magánhangzóhoz tartozik egy geometrikus formához: pl. az A esetében a karok kitértak és felfelé, előre, hátra vagy diagonálisan lefelé nyújtottak; az O-nál a karok egy nagy kört alkotnak, melynél csak az ujjpercek érintkeznek; az E esetében a kézfejek nyújtva keresztezik egymást a mellkas előtt. A mássalhangzókat általában mozdulatok fejezik ki: pl. a D egy előre haladó mozdulatnak felel meg, az R-nél a karok előre gördülő, függőlegesen lefelé körkörös mozdulatot végeznek, a G-nél a karok kinyúlva kifelé toló mozdulatot végeznek.

Az orvos által meghatározott egyéni diagnózis alapján az euritmia terapeuta bizonyos hangokat és gesztusokat választ ki, melyeket a kívánt terápiás hatás elérése érdekében gyakorolnak a pácienssel.

A cél, hogy szabályozza a test kifejező erejét, ami a betegség következtében zavarttá vált. Az euritmia mozdulatai kapcsolatot teremtenek a test külső mozgásai és a szervezet belső vitális működései között.

Az euritmia terápia gyakorlatai magába foglalhatják az egész testet vagy csak egyes kombinációkat: pl. a karokkal és a tenyérrel; lábbal és lábfejjel; ujjakkal és lábujjakkal; lépések és ugrások is ide tartozhatnak. A folyamatban a mozdulatok sorrendje a páciens állapotának megfelelően történik: euritmia terápia fekvő vagy ülve is végezhető, nagyon beteg pácienseknél vagy intenzív-osztályos ellátásban részesülő betegeknél is kivitelezhető.

Ezek a gyakorlatok speciálisan arra lettek kialakítva, hogy stimulálják, erősítsék és harmonizálják az ember mozgásait. A gyakorlatsor kiválasztásától függően a keringést és lézést, anyagcserét, általános mobilitást és egyensúlyt szólítja meg. Mivel a szerveket és rendszereiket aktív mozgások stimulálják, az euritmia mozgásmintája specifikusan hat a szervekre, illetve az egyén emocionális és mentális kapacitását arra serkenti, hogy kifejezze és megélje magát.

Az euritmia terápiát érintő tanulmányok:

Seifert et al: Effects of complementary eurythmy therapy on heart rate variability, *Complement Ther Med* (2008), doi:10.1016/j.ctim.2008.09.005)

Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Eurythmy therapy in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *BMC Public Health* 2007; 7(61):DOI 10.1186/1471-2458-7-61

Majorek M, Tuchelmann T, Heusser P: Therapeutic Eurythmy –movement therapy for children with attention deficit hyperactivity disorder (ADHD): a pilot study. *Complement Ther Nurs Midwifery* 2004 10

9.3 Antropozófus fizioterápia és ritmikus masszázsterápia

A hagyományos mozgásos gyakorlaton felül az antropozófus fizioterapeuták egy speciális masszázsfomat is alkalmaznak, amit ritmikus masszázsterápiának nevezünk.

A ritmus az egészséges életfolyamat alapfeltétele. Minden egyes sejtnak és szervnek megvan a saját élettani ritmusa; az egész szervezetnek szüksége van az ébrenlét/alvás ritmusára. A ritmikus működés zavara potenciális vagy meglévő betegséget jelezhet.

A terapeuták fokozni vagy harmonizálni tudják a test két poláris funkcionális tevékenységét: az idegrendszerét és az anyagcsere rendszerét. Az egyik legfontosabb technikák közé tartozik a légzés ritmusához vagy a szívdobogáshoz hasonlóan a megfeszülés és az ellazítás ritmusos váltakozásának harmonizálása. Ez erősíti az életfolyamatokat a szövetekben.

A ritmikus masszázsterápiát, a klasszikus svéd masszázsból fejlesztette ki Dr. Ita Wegman orvos, aki jártas volt a fizioterápiában, svéd masszázsban és gyógytornában.

A ritmikus masszázsterápia alkalmazza az masszázstechnikák ismert alapfogásait és simításait, pl. a gyúrást, simítást, dagasztást, dörzsölést, rezegtetést stb., az pacskolás és tapotálás kivételével. A fentiek jelentősen kibővültek és ezzel egy időben tovább finomultak egy nagyon pontos és kreatív ritmikus masszázsterápiává. Pl. a simítás nem csak a kötőszöveti áramlásokat foglalja magában, hanem a különböző meghatározott végtelen nyolcas forma (lemniskáta) mozdulatait, egy vagy két kézzel kivitelezve. A simításokat örvénylő dinamikus mozgásokként értelmezzük. Ez a szövetre a szívó jellegű hatást gyakorol.

Minden mozdulat az oldás és kötés minőségének ritmikus váltakozását hordozza és alkalmazza. A ritmikus masszázsterápia a gravitáció erőivel szemben dolgozik, a „felhajtó erőket” használva. Ez erősíti és támogatja az életfolyamatokat az emberi testben.

Habár emlékeztet a nyirokmasszázsra, a ritmikus masszázs jótékony hatása nem korlátozódik a nyirokkeringésre, hanem az a célja, hogy az emberi szervezet összes folyadékának áramlását befolyásolja. Az antropozófus gyógyszerészet által kifejlesztett masszázsolajok nem csak síkosító anyagok, hanem gyógyító anyagok hordozói is. Különböző hidroterápiás eljárásokat is kifejlesztettek, melyek kiegészítik a masszázsterápia ezen formáját.

A ritmikus masszázsterápia célja, hogy serkentse a test öngyógyító képességét. Hozzájárul a páciens testkontrolljának fokozásához, mivel a részleges egyensúlyvesztés a stresszből és/vagy betegségből eredhet. Ezért a test saját harmóniájának és gyógyulási képességének támogatása a cél.

A ritmikus masszázsterápia harmonizáló és integráló hatásáról ismert, csakúgy mint a keringést serkentő, nyirok és toxikus anyagokat elvezető hatásáról. Mindezt úgy teszi, hogy egy kellemes ellazító hatással párosul és a kellemes életérzet megújulásával jár.

A legtöbb idült betegség és rendellenesség kezelésének és menedzselésének központi eleme lehet, pl. az asztma esetében, torokgyulladás, alvászavar, keringési zavarok, különböző típusú fejfájások, gerincproblémák, izom- és csontrendszeri problémák, autoimmun betegségek, reumás betegségek stb. esetében. A masszázs alkalmazható rákos betegek kezelésében vagy pszichés problémák, pl. depresszió vagy függőség esetében.

Szükséges, hogy a terapeuták igyekezzenek komplexen megérteni az embert mind a hagyományos természettudományos perspektívából, mind az antropozófus szellemtudományos perspektívából egészség és betegség tekintetében egyaránt.

A masszázs kivitelezésének módja legalább olyan fontos, mint maga a technika. A terapeuták meg kell tanulják, hogy az érzékenység, tudatosság, lelkesedés és professzionalizmus vezesse őket.

Több friss tanulmány is alátámasztja a ritmikus masszázsterápia alkalmazásának hatékonyságát

Kutatási tanulmányok az antropozófus fizioterápia és ritmikus masszázsterápia terén:

Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Rhythmical massage therapy in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *J Altern Complement Med* 2007; 13 (6):635-42

Therkleson T, Sherwood P: Patient's experience of the external therapeutic application of ginger by anthroposophically trained nurses. *Indio-Pacific Journal of Phenomenology* 2005; 4:1-11

10. 2. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS GYÓGYSZERÉSZET

Az antropozófus gyógyszerészeti kódexet (Anthroposophic Pharmaceutical Codex (APC) az antropozófus gyógyszerészek nemzetközi szervezete (Association of Anthroposophic Pharmacists (IAAP)³⁸ szakmai ernyőszervezete hozta létre.

10.1 Az antropozófus készítmények általános monográfiája a Swiss Pharmacopoeiában (Ph. Helv.)

meghatározza az

- antropozófus készítményeket
- kiinduló anyagokat
- előállítás módokat
- adagolási formákat

következőképpen:

(Ez az 'Antropozofische Zubereitungen' monográfia, Anthroposophic Preparations in the Swiss Pharmacopoeia Supplement 10.2 nem hivatalos fordítása)

Antropozófus készítmények

Definíció

Az antropozófus készítmények az emberek, állatok, vegyi anyagok és növények antropozófus ismereteinek megfelelően lettek kifejlesztve, összeállítva, előállítva és ezen elvek mentén kerülnek alkalmazásra.

Ezek az antropozófus gyógyszerészeti eljárásoknak megfelelően vannak előállítva.

Az antropozófus készítmények egy vagy több aktív anyagot is tartalmazhatnak, a hordozó anyagok mellett.

Az antropozófus alapelvek szerint aktív szubsztanciák olyan kiinduló anyagok lehetnek, melyeket önmagukban használnak, vagy olyanok, melyeket – beleértve a kompozíciókat is – egy antropozófus gyógyszerészeti folyamat által aktív anyaggá alakítottak.

A kompozíciókat úgy készítik, hogy kettő vagy több kiinduló anyagot vagy készítményt hordozó anyaggal együtt vagy anélkül vegyítenek egy speciális antropozófus gyógyszerészeti eljárással (pl. Ferrum-Quarz kapszulák).

A hordozóanyagok olyan anyagok, melyeket aktív hatóanyagok előállításakor használunk (pl. a potenciálási folyamat során víz, alkohol, savó, laktóz, rizskeményítő vagy glicerin kerül felhasználásra). További hordozóanyagok kerülnek felhasználásra az adagolási forma (kenőcsök, porok ...) előállításakor.

Kiinduló anyagok

Az antropozófus gyógyászati termékek elkészítéséhez különösen olyan kiinduló anyagokat alkalmaznak, amelyek hatóanyagai természetes vagy szintetikus származékok:

- Ásványok, kőzetek, fémek, természetes vizek (pl. tengervíz)
- Növényi eredetű anyagok általában biodinamikus, organikus természetű vagy vad növények fenntartható gyűjtésből származnak: szárított vagy friss növények vagy növényi részek, beleértve a moszatokat, zuzmókat és gombákat; növényi váladékok, levek, kivonatok (párlatok), olajos kivonatok, illóolajok vagy desztillátumok (pl. Pix betulae). A növényeket természetük során olykor speciális folyamatokkal előre kezelik;
- Az állati eredetű anyagok: egész állatok, vagy állati részek (pl. szerv-készítmények), mirigyes állati váladék, kivonatok (lecoris oleum) elmeszesedett részek (pl. osztriga). A szerv-készítmények biodinamikus körülmények között nevelt, egészséges melegvérű állatokból származnak: friss vagy szárított szervek, és/ vagy szervek részei (beleértve a csontokat és mirigyeket), szerv-kivonatok, szövetek vagy szövet részek és friss vér-preparátumok;
- Kiinduló anyagok, amelyek vegyileg jellemezhetőek (pl. Cuprum metallicum, Aesculinum);

Az antropozófus készítményekhez felhasznált kiinduló anyagok - ahol alkalmazható rájuk - meg kell feleljenek a következő feltételeknek:

- a kiinduló anyagok általános feltételeit a gyógyszerészetben a következők tartalmazzák: Európában és Svájcban (Ph.Eur. and Ph.Helv.), a német homeopátiás Pharmacopoeia (GHP/HAB), a francia Pharmacopoeia (Ph.F.) vagy az angol homeopátiás Pharmacopoeia (B.Hom.P.);
- a homeopátiás készítmények általános feltételeit a gyógyszerészetben, különösen az általános monográfiák szerint *Homoeopathic preparations* of Ph.Eur. tartalmazza;
- ha a Pharmacopoeiában nincs megfelelő monográfia, akkor a Pharmacopoeia egyes monográfiáinak specifikus részei, a GHP/HAB, a Ph.F. vagy a gyártó megfelelő minőségű monográfiája alkalmazandó. Ez a minőségi monográfia meg kell feleljen az Ordinance for complementary and phytochemical Medicines (Komplementär und Phytoarzneimittelverordnung, KPAV), SR 812.212.24 Appendix 1 part II C 2-ben felsoroltaknak.

Az állati eredetű kiinduló anyagok származékain pontos méréseket kell végezni az antropozófus készítményekben, hogy minimalizálják a fertőző ágensek jelenlétét, beleértve a vírusokat (lásd Ph.Eur. *Viral safety* (5.1.7)).

Ezért be kell mutatni

- az előállítás módja magában foglal egy olyan lépést, vagy lépéseket, amelyben kimutatták, hogy eltávolították vagy inaktívtázták a fertőző ágenseket;
- ahol alkalmazható, az állati kiinduló anyagok származékai megfelelnek a Ph.Eur. *Products with risk of transmitting agents of animal spongiform encephalopathies (Producta cum possibili transmissione vectorium encephalopathiarum spongiformium animalium*-nak;
- ahol alkalmazható, az állatok és szövetek megfelelnek az élelmiszerekre vonatkozó szabályozásnak és az állati eredetű termékek szabályozására hivatott intézmények követelményeinek.

A sejtek, szövetek és szervek esetén ezen felül be kell mutatni, hogy az alkalmazott előállítási módszer devitalizálja az élő anyagokat (devitalizálás az SR 810.21 transplantációs törvény 2. pontjának 2. paragrafusában értelmében).

A növényi kiinduló anyagok származékainak meg kell felelniük a Ph.Eur. *Herbal drugs for homoeopathic preparations (Plantae medicinales ad praeparationes homoeopathicas)* monográfiáinak.

Az előállítás módjai

Az antropozófus gyógyszerek elkészítésének lehetséges módjait a következők írják le:

- a homeopátiás gyógyszerészet módszereit a GHP/HAB vagy a Ph. F.
- a gyógyszerek antropozófus módon történő elkészítési módszereit a Ph. Helv., GHP/HAB vagy a B. Hom. Ph. (methods 1, 2, 3, 4, 5a, 5b, 6, 8a and 12)
- a speciális antropozófus előállítási módszerek, melyeket a hivatalok elfogadtak¹:

Ld. pl. Anthroposophic Pharmaceutical Codex of the International Association of Anthroposophic Pharmacists (IAAP) (www.iaap.org.uk/downloads/codex.pdf)

A Ph. Helv. 17.7 fejezete (Manufacturing methods for anthroposophic preparations) egy áttekintést ad az antropozófus gyógyszerészetben használt előállítási módszerekről és részletes leírást ad az elkészítés módjáról. A Ph. Helv. 11.1 Supplementumában 2013-ban jelent meg, és tartalmazza az összes speciálisan antropozófus előállítási módot, mint pl. a növények fémek oldataival történő trágyázását, fém-tűkrök készítését, speciális hőkezeléseket, mint pl. digestios eljárásokat, ritmikus eljárásokat és különféle kompozíciós előállítási eljárásokat.

Adagolási formák

Az antropozófus készítményeket a Pharmacopoeia-ban vagy GHP/HAB-ban leírt bármely adagolási formában adhatók, melyek megfelelnek az antropozófus gyógyászati készítmények szemléletének.

Más rendelkezés hiányában az antropozófus készítmények összes adagolási formájának meg kell felelnie a European Pharmacopoeia releváns adagolási formájának.



Viscum album – fehér fagyöngy

potenciálás

oldatok

10.2 Antropozófus gyógyászati készítmények fennálló jogi meghatározásai

Csak a német és svéd törvényi szabályozás ad definíciót az antropozófus gyógyászati termékekhez.³⁹

Német: a gyógyászati termékek kereskedelmét szabályozó törvény (Gesetz über den Verkehr mit Arzneimitteln):

Art. 4, (33): An anthroposophic medicinal product is a medicinal product that has been developed according to the anthroposophic knowledge of man and nature and that is produced according to a homoeopathic manufacturing procedure described in the European Pharmacopoeia or in absence thereof in a pharmacopoeia officially used in the Member States or according to a special anthroposophic manufacturing procedure and that is meant to be used according to the anthroposophic principles concerning man and nature.

Svájci: A svájci gyógyászati készítmények intézetének törvénye a komplementer és fitoterápiás készítmények leegyszerűsített engedélyezésére (Verordnung des Schweizerischen Heilmittelinstituts über die vereinfachte Zulassung von Komplementär-und Phytoarzneimitteln):

Art. 4, 2f: Antropozófus gyógyászati készítmény: Medicinal product, whose active substances are manufactured by a homoeopathic manufacturing procedure, or according to an anthroposophic manufacturing procedure described in the German Homoeopathic Pharmacopoeia or in the British Homoeopathic Pharmacopoeia or according to a special anthroposophic manufacturing procedure and that is composed and developed according to the anthroposophic knowledge of man, animal, substance and nature and meant to be used according to these principles.

39) Ld.: <http://www.escamp.org/anthroposophic-medicinal-products.html>

11. 3. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS BETEGSZERVEZETEI

Az antropozófus gyógyászat beteg-mozgalmát legnagyobb részben támogató csoportok adják, melyek antropozófus orvosokat vagy orvos-csoportokat, terápiás közösségeket támogatnak. Ez különösen Németországra, Svájcra, Ausztriára és Hollandiára jellemző, ahol az évtizedek során a támogató csoportok azért alakultak, hogy egy nemzeti ernyőszervezetet hozzanak létre. Más országokban a szervezeteket direkt nemzeti szinten hozták létre. Idővel a támogató csoportok irányultsága megváltozott és a szervezetek tagjainak igényeit és kívánságait képviselik nemzeti szinten.

Az antropozófus betegszervezetek egy fontos szempontból különböznek a legtöbb más betegszervezettől: a legtöbb betegszervezet általában egy bizonyos betegségekre vagy betegség-csoportra fókuszál. Az antropozófus páciensek mozgalma a jó egészség általános fenntartását és elősegítését támogatja, valamint a beteg azon jogát tartja szem előtt, miszerint szabadon válogathatja meg a kezeléseit.

A European Federation of Patients' Associations for Anthroposophic Medicine (EFPAM) 2000-ben alakult, az összes nemzeti szervezet ernyőszervezeteként. 12 európai és 3 európán kívüli taggal rendelkezik. A nemzeti szervezetek összesített tagsága 50'000 körüli. Ahogy az ELIANT (<http://www.eliant.eu>) aláírásgyűjtés mutatta, több mint 1 millió ember használja az antropozófus gyógyászat szolgáltatásait vagy gyógyszereit alkalmilag vagy rendszeresen.

Az antropozófus betegszervezetek tagjainak nagy része:

- támogatja az önrendelkezés jogát az egészségügyben, annak érdekében, hogy az az eljárást, gyógyszert használhassa, melyben a leginkább megbízik, legyen szó speciális helyzetről vagy általában
- komolyan veszi saját egészségét és annak fenntartását
- ahol csak lehet, invazívabb orvosi beavatkozások helyett szelídebb beavatkozásokat választ, mint pl. az antropozófus gyógyászat eszközeit.

12. 4. MELLÉKLET: AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS EURÓPAI ERNYŐSZERVEZETEI

Orvosok

Internationale Vereinigung Antroposophischer Ärztgesellschaften
International Association of Anthroposophical Medical Societies
Fédération Internationale des Associations Médicales Anthroposophiques
www.ivaa.info

Gyógyszerészek

International Association of Anthroposophic Pharmacists
www.iaap.org.uk

Betegek

European Federation of Patients' Associations for Anthroposophic Medicine
www.efpam.eu

Antropozófus orvoslás és egészségügyi szervezetek

Medical Section of the School of Spiritual Science at the Goetheanum
www.medsektion-goetheanum.ch

Az antropozófus gyógyszergyártók a European Coalition on Homeopathic and Anthroposophic Medicinal Products (ECHAMP) tagjai

www.echamp.eu

Antropozófus gyógyászati készítmények európai tudományos társulása (ESCAMP)

www.escamp.org

13. 5. MELLÉKLET: KUTATÁS AZ ANTROPOZÓFUS ORVOSLÁS TERÉN

További cikkek és referenciák az antropozófus gyógyászatról a www.ivaa.info oldalon található.

A következő felsorolás egy rövid áttekintést ad:

- (01) Hamre HJ, Fischer M, Heger M, Riley D, Haidvogel M, Baars E, et al. Anthroposophic vs. conventional therapy of acute respiratory and ear infections: a prospective outcomes study. *Wien Klin Wochenschr* 2005 Apr; 117 (7-8):256-68
- (02) Ziegler R. Mistletoe preparation Iscador: Are there methodological concerns with respect to controlled clinical trials? *eCAM* 2007 Oct 4; doi:10.1093/ecam/nem121
- (03) Kienle GS, Kiene H, Albonico HU. Anthroposophic medicine: effectiveness, utility, costs, safety. Stuttgart, New York: Schattauer Verlag; 2006
- (04) Rostock M, Huber R. Randomized and double-blind studies – demands and reality as demonstrated by two examples of mistletoe research. *Forsch Komplementarmed Klass Naturheilkd* 2004 Aug; 11 Suppl 1:18-22
- (05) Grossarth-Maticek R, Kiene H, Baumgartner SM, Ziegler R. Use of Iscador, an extract of European mistletoe (*Viscum album*), in cancer treatment: prospective nonrandomized and randomized matched-pair studies nested within a cohort study. *Altern Ther Health Med* 2001 May; 7(3):57-72, 74
- (06) Cysarz D, Schurholz T, Bettermann H, Kummell HC. Evaluation of modulations in heart rate variability caused by a composition of herbal extracts. *Arzneimittelforschung* 2000 May; 50(5):420-4
- (07) Cysarz D, Heckmann C, Bettermann H, Kummell HC. Effects of an anthroposophical remedy on cardiorespiratory regulation. *Altern Ther Health Med* 2002 Nov; 8(6):78-83
- (08) Jeffrey SL, Belcher HJ. Use of Arnica to relieve pain after carpal-tunnel release surgery. *Altern Ther Health Med* 2002 Mar; 8(2):66-8
- (09) Karow JH, Abt HP, Frohling M, Ackermann H. Efficacy of Arnica montana D4 for healing of wounds after Hallux valgus surgery compared to diclofenac. *J Altern Complement Med* 2008 Jan; 14(1):17-25
- (10) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Troger W, Willich SN, Kiene H. Use and safety of anthroposophic medications in chronic disease: a 2-year prospective analysis. *Drug Saf* 2006; 29(12):1173-89
- (11) Boon H, MacPherson H, Fleishman S, Grimsgaard S, Koithan M, Norheim AJ, et al. Evaluating complex healthcare systems: a critique of four approaches. *eCAM* 2007; 4(3):279-85
- (12) Arman M, Rehnsfeldt A, Carlsson M, Hamrin E. Indications of change in life perspective among women with breast cancer admitted to complementary care. *Eur J Cancer Care (Engl)* 2001 Sep; 10(3):192-200
- (13) Carlsson M, Arman M, Backman M, Flatters U, Hatschek T, Hamrin E. Evaluation of quality of life/life satisfaction in women with breast cancer in complementary and conventional care. *Acta Oncol* 2004; 43(1):27-34
- (14) Arman M, Backman M. A longitudinal study on women's experiences of life with breast cancer in anthroposophical (complementary) and conventional care. *Eur J Cancer Care (Engl)* 2007 Sep; 16(5):444-50
- (15) Heusser P, Braun SB, Bertschy M, Burkhard R, Ziegler R, Helwig S, et al. Palliative in-patient cancer treatment in an anthroposophic hospital: II. Quality of life during and after stationary treatment, and subjective treatment benefits. *Forsch Komplementarmed* 2006 Jun; 13(3):156-66
- (16) Heusser P, Braun SB, Ziegler R, Bertschy M, Helwig S, van Wegberg B, et al. Palliative in-patient cancer treatment in an anthroposophic hospital: I. Treatment patterns and compliance with anthroposophic medicine. *Forsch Komplementarmed* 2006 Apr; 13(2):94-100
- (17) Esch BM, Marian F, Busato A, Heusser P. Patient satisfaction with primary care: an observational study comparing anthroposophic and conventional care. *Health Qual Life Outcomes* 2008 Sep 30; 6(1):74
- (18) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Eurythmy therapy in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *BMC Public Health* 2007 Apr 23; 7(61):doi:10.1186/1471-2458-7-61
- (19) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Anthroposophic art therapy in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *Explore* 2007 Jul; 3(4):365-71
- (20) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Rhythmical massage therapy in chronic disease: a 4-year prospective cohort study. *J Altern Complement Med* 2007 Jul; 13(6):635-42

- (21) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Anthroposophic medical therapy in chronic disease: a four-year prospective cohort study. *BMC Complement Altern Med* 2007 Apr 23; 7(10):doi:10.1186/1472-6882-7-10
- (22) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Kienle GS, Willich SN, et al. Outcome of anthroposophic medication therapy in chronic disease: A 12-month prospective cohort study. *Drug Design, Development and Therapy* 2008; 2:25-37
- (23) Worldwide variation in prevalence of symptoms of asthma, allergic rhinoconjunctivitis, and atopic eczema: ISAAC. The International Study of Asthma and Allergies in Childhood (ISAAC) Steering Committee. *Lancet* 1998 Apr 25; 351(9111):1225-32
- (24) Asher MI, Montefort S, Bjorksten B, Lai CK, Strachan DP, Weiland SK, et al. Worldwide time trends in the prevalence of symptoms of asthma, allergic rhinoconjunctivitis, and eczema in childhood: ISAAC Phases One and Three repeat multicountry cross-sectional surveys. *Lancet* 2006 Aug 26; 368(9537):733-43
- (25) Alm JS, Swartz J, Lilja G, Scheynius A, Pershagen G. Atopy in children of families with an anthroposophic lifestyle. *Lancet* 1999 May 1; 353(9163):1485-8
- (26) Floistrup H, Swartz J, Bergstrom A, Alm JS, Scheynius A, van Hage M, et al. Allergic disease and sensitization in Steiner school children. *J Allergy Clin Immunol* 2006 Jan; 117(1):59-66
- (27) Alm JS, Swartz J, Bjorksten B, Engstrand L, Engstrom J, Kuhn I, et al. An anthroposophic lifestyle and intestinal microflora in infancy. *Pediatr Allergy Immunol* 2002 Dec; 13(6):402-11
- (28) Marra F, Lynd L, Coombes M, Richardson K, Legal M, Fitzgerald JM, et al. Does antibiotic exposure during infancy lead to development of asthma?: a systematic review and metaanalysis. *Chest* 2006 Mar; 129(3):610-854 | © copyright ivaa, all rights reserved © copyright ivaa, all rights reserved | 55 The System of Anthroposophic Medicine The System of Anthroposophic Medicine
- (29) Kozyrskij AL, Ernst P, Becker AB. Increased risk of childhood asthma from antibiotic use in early life. *Chest* 2007 Jun; 131(6):1753-9
- (30) Beasley R, Clayton T, Crane J, von ME, Lai CK, Montefort S, et al. Association between paracetamol use in infancy and childhood, and risk of asthma, rhinoconjunctivitis, and eczema in children aged 6-7 years: analysis from Phase Three of the ISAAC programme. *Lancet* 2008 Sep 20; 372(9643):1039-48
- (31) Kienle GS, Kiene H, Albonico HU. Anthroposophische Medizin: Health Technology Assessment Bericht – Kurzfassung. *Forsch Komplementarmed* 2006; 13 Suppl 2:7-18
- (32) Arzneiverordnungs-Report 2008. Berlin, Heidelberg, New York: Springer-Verlag; 2008
- (33) Kienle GS, Kiene H. Die Mistel in der Onkologie – Fakten und konzeptionelle Grundlagen. Stuttgart: Schattauer Verlag; 2003
- (34) Kienle GS, Kiene H. Complementary cancer therapy: a systematic review of prospective clinical trials on anthroposophic mistletoe extracts. *Eur J Med Res* 2007 Mar 26; 12(3):103-19
- (35) Hamre HJ, Becker-Witt C, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Anthroposophic therapies in chronic disease: The Anthroposophic Medicine Outcomes Study (AMOS). *Eur J Med Res* 2004 Jul 30; 9(7):351-60
- (36) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Anthroposophic therapy for chronic depression: a four-year prospective cohort study. *BMC Psychiatry* 2006 Dec 15; 6(57):doi:10.1186/1471-244X-6-57
- (37) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Wegscheider K, Ziegler R, Willich SN, et al. Anthroposophic vs. conventional therapy for chronic low back pain: a prospective comparative study. *Eur J Med Res* 2007 Jul 26; 12(7):302-10
- (38) Hamre HJ, Glockmann A, Tröger W, Kienle GS, Kiene H. Assessing the order of magnitude of outcomes in single-arm cohorts through systematic comparison with corresponding cohorts: an example from the AMOS study. *BMC Med Res Methodol* 2008 Mar 19; 8(11):doi:10.1186/1471-2288-8-11
- (39) Hamre HJ, Glockmann A, Kienle GS, Kiene H. Combined bias suppression in single-arm therapy studies. *J Eval Clin Pract* 2008; 14(5):923-9
- (40) Baars EW, Adriaansen-Tennekes R, Eikmans KJ. Safety of homeopathic injectables for subcutaneous administration: a documentation of the experience of prescribing practitioners. *J Altern Complement Med* 2005 Aug; 11(4):609-16
- (41) Jeschke E, Buchwald D, Lüke C, Tabali M, Ostermann T, Matthes H. EVAMED – a prescription-based electronic pharmacovigilance system in complementary medicine. *Forschende Komplementarmedizin und Klassische Naturheilkunde* 14 [Suppl 1], 8-8, Abstract MA3-6. 2007
- (42) Plangger N, Rist L, Zimmermann R, Mandach UV. Intravenous tocolysis with Bryophyllum pinnatum is better tolerated than beta-agonist application. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol* 2006; 124:168-72
- (43) Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. Health costs in anthroposophic therapy users: a two-year prospective cohort study. *BMC Health Serv Res* 2006 Jun 2; 6(65):doi:10.1186/1472-6963-6-65

- (44) Georg Seifert, Pablo Hernàiz Driever, Kim Pretzer, Friedrich Edelhäuser, Susanne Bach, Hans-Broder v. Laue, Alfred Längler, Lindy Musial-Bright, Günter Henze, Dirk Cysarz: "Effects of complementary eurythmy therapy on heart rate variability" in *Complementary Therapies in Medicine* (2009) 17, 161-167
- (45) Anthroposophic therapy for attention deficit hyperactivity: a two-year prospective study in outpatients. Harald J Hamre, Claudia M Witt, Gunver S Kienle, Christoph Meinecke, Anja Glockmann, Renatus Ziegler, Stefan N Willich, Helmut Kiene. *International Journal of General Medicine* 2010;3 239–253.
- (46) Anthroposophic Medicine in Paediatric Oncology in Germany: Results of a Population-Based Retrospective Parental Survey. Alfred Längler, Claudia Spix, Friedrich Edelhäuser, David D. Martin, Genn Kameda, Peter Kaatsch and Georg Seifert. *Pediatr Blood Cancer* 2010 DOI 10.1002/pbc.
- (47) Anthroposophic Therapy for Migraine: A Two-Year Prospective Cohort Study in Routine Outpatient Settings. Harald J. Hamre, Claudia M. Witt, Gunver S. Kienle, Anja Glockmann, Renatus Ziegler, Andreas Rivoir, Stefan N. Willich and Helmut Kiene. *The Open Neurology Journal*, 2010; Volume 4:100-110.
- (48) Predictors of outcome after 6 and 12 months following anthroposophic therapy for adult outpatients with chronic disease: a secondary analysis from a prospective observational study. Hamre HJ, Witt CM, Kienle GS, Glockmann A, Willich SN, Kiene H. *BMC Research Notes* 2010 Aug 3; 3 (218).
- (49) Pharmacotherapy of elderly patients in everyday anthroposophic medical practice: a prospective, multicenter observational study. Jeschke E, Ostermann T, Vollmar HC, Tabali M, Kröz M, Bockelbrink A, Witt CM, Willich SN, Matthes H. *BMC Geriatrics* 2010, 10:48.
- (50) Molecular mistletoe therapy: friend or foe in established anti-tumor protocols? A multicenter, controlled, retrospective pharmaco-epidemiological study in pancreas cancer. Matthes H, Friedel WE, Bock PR, Zanker KS. *Curr Mol Med* 2010; 10: 430-9.
- (51) Durable tumour responses following primary high dose induction with mistletoe extracts: Two case reports. Orange M, Fonseca M, Lace A, vonLaue HB, Geider S. *European Journal of Integrative Medicine* 2010; 2:63-69.
- (52) Professional treatment in the context of medical pluralism – A German perspective. Kiene H, Brinkhaus B, Fischer G, Girke M, Hahn EG, Hoppe HD, Jütte R, Kraft K, Klitzsch W, Matthiessen PF, Meister P, Michalsen A, Teut M, Willich SN, Heimpel H. *Europaen Journal of Integrative Medicine* 2010; 2:53-56. Influence of *Viscum album L* (European Mistletoe) Extracts on Quality of Life in Cancer Patients: A Systematic Review of Controlled Clinical Studies. Kienle GS and Kiene H. *Integrative Cancer Therapies* 2010:1-16.
- (53) The treatment of children with anthroposophic medicine in daily primary care – Results of a network Study. Jeschke E, Ostermann T, Tabali M, Bockelbrink, A, Witt C, Willich S, Matthes H. *European Journal of Integrative Medicine* 2009; 1(4):203.
- (54) Anthroposophic therapy for asthma: a two-year prospective cohort study in routine outpatient settings. Hamre HJ, Witt CM, Kienle GS, Schnürer C, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. *J Asthma Allergy* 2009; 2:111-28.
- (55) An integrative approach of cancer treatment with mistletoe therapy, surgery, irradiation and chemotherapy in CAM settings. Schad F, Merkle A, Hoffmann G, Lenneweit G, Spahn G, Hesse M, Paxino C, Wellmann G, Matthes B, Baute R, Breitkreuz T, Matthes H. *European Journal of Integrative Medicine* 2009;1(4):184.
- (56) Health costs in patients treated for depression, in patients with depressive symptoms treated for another chronic disorder, and in non-depressed patients: a two-year prospective cohort study in anthroposophic outpatient settings. Hamre HJ, Witt CM, Glockmann A, Ziegler R, Kienle GS, Willich SN, Kiene H. *Eur J Health Econ* 2009; DOI 10.1007/s10198-009-0203-0.
- (57) The influence of self- and autonomic regulation on cancer-related fatigue and distress in breast and colorectal cancer patients – A prospective study. Kröz M, Zerm R, Kuhnert N, Brauer D, Laue HBv, Bockelbrink A, Reif M, Schad F, Feder G, Heckmann C, Laue von S, Willich S, Girke M. *European Journal of Integrative Medicine* 2009; 1(4):182.
- (58) Long-term outcomes of anthroposophic therapy for chronic low back pain: A two-year follow-up analysis. Hamre HJ, Witt CM, Kienle GS, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. *Journal of Pain Research* 2009; 2:75-85.
- (59) Anthroposophic therapy for anxiety disorders: a two-year prospective cohort study in routine outpatient settings. Hamre HJ, Witt CM, Kienle GS, Glockmann A, Ziegler R, Willich SN, Kiene H. *Clinical Medicine: Psychiatry* 2009; 2:17-31
- (60) Anthroposophic therapy for children with chronic disease: a two-year prospective cohort study in routine outpatient settings. Hamre HJ, Witt CM, Kienle GS, Meinecke C, Glockmann A, Willich SN, Kiene H. *BMC Pediatr* 2009; 9:39
- (61) *Anthroposophische Medizin und Wissenschaft, Beiträge zu einer integrativen medizinischen Anthropologie*. Prof. Dr. med. Peter Heusser. Editor Schattauer, 2010. ISBN 978-3-7945-2807-3.
- (62) *Ph. Helv. Suppl. 11.1 Monograph 'Anthroposophische Zubereitungen' and Chapter 17.7 'Herstellungsmethoden für Zubereitungen'* 2013